

Sturen op kwaliteit:
van inkoop tot outcome

10

Leren van het verleden:
sociaal werk door de jaren heen

20

Deltaplan nodig voor
aanpak huiselijk geweld

22

Relatieblad voor het sociaal domein

juni 2016 * nummer 27

MOVISIES

**VLUCHTELINGEN
EN PARTICIPATIE**

Jaarbericht Movisie

Op welke thema's zetten we in ons voor een veerkrachtige samenleving? Hoe zijn we gefinancierd, hoe zetten we dat geld in en met hoeveel medewerkers? En wat vonden onze partners van de samenwerking?

Op een snelle manier een overzichtelijk beeld krijgen wat Movisie in 2015 heeft gedaan? Bekijk dan ons jaarbericht online. Ook dit jaar hebben we dat in de vorm gegoten van een eigentijdse infographic. movisie.nl/jaarbericht2015

Nieuw: minicursus participatiedoelen ondersteunen

Hoe ondersteun en versterk je als sociale professional de participatie van je cliënt? De nieuwe online minicursus 'Participatiedoelen ondersteunen' geeft hier antwoord op. In deze cursus is het Participatiewiel het uitgangspunt.

Het Participatiewiel wordt veelvuldig ingezet door professionals en beleidsmakers voor integrale participatiebevordering. Het wiel laat de samenhang zien in activiteiten en wettelijke kaders, waarbij de leefwereld van mensen centraal staat.

Met de minicursus kun je als professional aan de slag om de participatie van je cliënt te ondersteunen en te versterken. In 20 minuten behaal je resultaat met een persoonlijk actieplan. Je werkt aan de hand van een casus en oefent met voorbeelden uit je eigen praktijk. Je wordt aan het denken gezet over wat het betekent om mee te doen aan de samenleving. De cursus is bedoeld voor professionals/hulpverleners in de sector zorg & welzijn en werk & inkomen die met cliënten of burgers werken.

Volg de minicursus op movisieacademie.nl

Redactioneel

Gaat het zomeren in het sociaal domein?

Goed nieuws: gemeenten hebben flink geld over op de zorgkosten! De precieze achtergrond weten we nog niet. Hebben ze inderdaad de efficiëntieslag kunnen maken en zuiniger kunnen aanbesteden? Of hebben ze strenger beoordeeld? Of komt het omdat ze vooraf opgepot hadden om tekorten te voorkomen? Wat het ook is, het geeft in ieder geval de ruimte om adem te halen en goed te kijken naar kwaliteit en transformatie.

Ook op bijeenkomsten lijkt een ander elan voelbaar. Onlangs hoorde ik van een congres over wijkteams waar het zinderde van enthousiasme. De aanwezige professionals waren meer ontspannen en hadden weer de open blik die nodig is om kritisch naar het eigen werk te kijken. Er was weer echte nieuwsgierigheid naar nieuwe manieren van werken. Ze waren echt op zoek hoe ze zelf kunnen kantelen, en zaten niet meer in het verkrampde op-de-handen-zitten van de laatste jaren.

Het ratificeren van de VN resolutie van rechten van mensen met een beperking biedt een nieuwe beleidskader voor gemeenten en geeft mensen met een beperking een sterke troef in handen om op te komen voor hun rechten. De resolutie voorkomt uitsluiting van kwetsbare groepen en gemeenten moeten en kunnen daar iets mee. Ook dat is een positieve ontwikkeling voor het sociaal domein.

Rond het beleid voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt komen steeds meer interessante voorbeelden. We hebben immers niet voor iedereen een baan en er zijn ook mensen met te weinig vaardigheden om makkelijk aansluiting te vinden. Hoe kunnen we hen zinvol insluiten om mee te doen in Nederland? De twee grote steden kiezen daarin een volstrekt andere koers. Amsterdam geeft redelijk wat ruimte, Rotterdam zit er bovenop en stelt eisen aan de mensen. Wat wordt het meest succesvol? We gaan het zien. In Ooststellingwerf is de gemeente outreachend te werk gegaan en met succes. In Oss lukte het om binnen een specifieke groep 80% van die mensen blijvend aan werk te koppelen. Of mensen terugvallen weten we nog niet, maar het is hoopgevend.

Zorgen dat mensen de vaardigheden krijgen voor participatie, begeleiding, maatjesprojecten, scholing. Het biedt veel kansen. Het is positief voor de mensen zelf maar ook voor de samenleving: die wordt weer kleurrijker en meer divers. Kortom: het perspectief is aan het kantelen.

Marijke Steenberg
Raad van Bestuur Movisie

In dit nummer

Hoe bevorder je de participatie van vluchtelingen in gemeente?

Wat is een goede cliëntondersteuner?

Sociaal werk vroeger en nu

Kring van Veiligheid:
Deltaplan nodig voor aanpak
huiselijk geweld

Wat werkt bij aanpak schulden?

Mensen met een beperking
actief in de wijk

Huiselijk geweld is een
sluipmoordenaar die jaar in jaar uit
toeslaat terwijl we er bij staan

Ondertekenaars van het manifest
'Huiselijk geweld te lijf' (pagina 22)

GEMEENTEN

- 7 Verbinding Wmo en Participatiewet
- 10 Sturen op kwaliteit: van inkoop tot outcome
- 14 Het succes van We Can Young
- 18 De opmars van Right to Challenge
- 28 De deeleconomie rukt op

DE PROFESSIONAL

- 8 Mannelijke mantelzorgers
- 24 Tine van Regenmortel over het belang van empowerment
- 32 Meer dan handen-vrijwilligersprijzen
- 34 Sociaal Team Ermelo: ondernemers met lef
- 36 Respijtzorg: hoe vergroot je het effect?

Over Movisie op **Twitter**

Lees de nieuwste blog van [@drsterp](#) van [@Movisie](#): 'Seks, drugs, en vrijwilligerswerk'. [@zorgenwelzijn](#)

Wie helpt [@Movisie](#) [@Eropaf](#) en [@OverRoodUtrecht](#) om dit tijdschrift over #armoede en #schulden te realiseren? www.movisie.nl/publicaties. [@Tussenvrz](#)

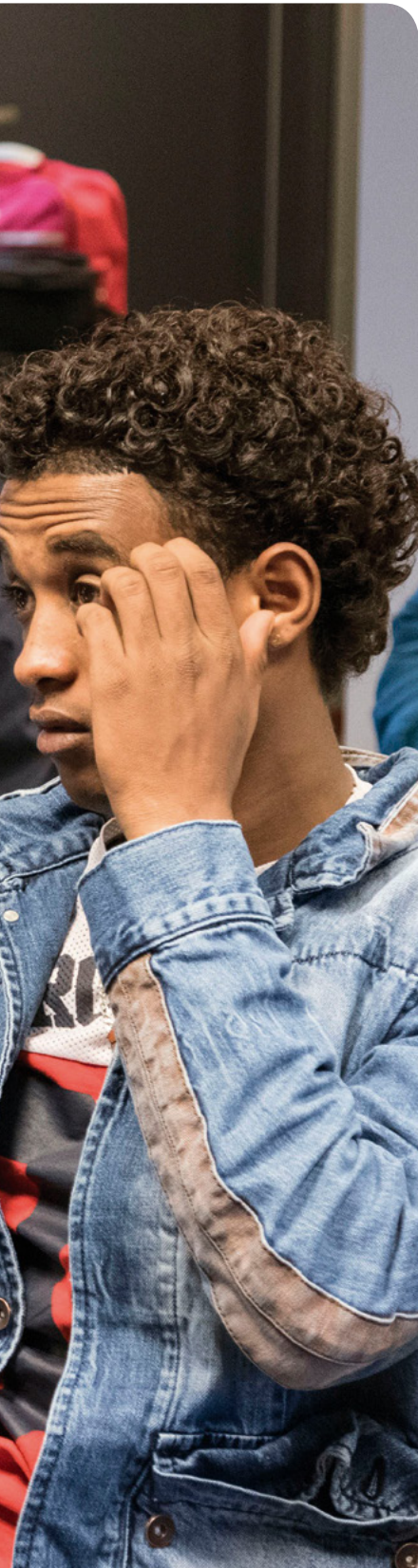
Vandaag volg ik met 5 collega's de pilottraining Vlaggensysteem (ex) partnergeweld bij [@Movisie](#)! We leren veel! [@KD5105](#)

Jonge vluchtelingen **naar een werkende toekomst met K!X Works**

Deze jongeren willen zo snel mogelijk aan de slag

Van school naar stage of baan, hoe doe je dat? Nogal wat jongeren zetten die stap niet gemakkelijk. Laat staan als je pas kort in Nederland bent en niet weet hoe het onderwijs en de arbeidsmarkt eruit zien. Het project K!X Works van Movisie leert jonge vluchtelingen en andere nieuwkomers het heft in eigen hand te nemen, hun talenten te ontdekken en zich te ontplooien.

Het is half drie 's middags. Ondanks de aangename temperaturen buiten staat de verwarming binnen hoog. De jongeren in het klaslokaal zitten met hun jas aan aandachtig naar trainer Siham el Moussaoui van Movisie te luisteren. Zij geeft hen een beroepsoriëntatietraining. 'We gaan het hebben over talenten', introduceert ze het eerste deel van de training. Het woord talent is nieuw voor de overwegend Syrische jongeren in deze Internationale Schakelklas. Dat ze talent hebben, ieder op hun eigen manier, daar zijn ze vrij snel achter. Een Syrisch meisje vertelt dat ze graag zorgt voor anderen. Maar dat zorgzaamheid een talent kan zijn? Zo had ze het nog nooit bekeken. Na de training vertelt El Moussaoui dat veel jongeren denken dat ze later een studie moeten doen waarbij alles nieuw is, bijvoorbeeld een opleiding tot arts of ingenieur. 'Maar je kunt ook dicht bij jezelf blijven, iets gaan doen wat past bij jou en jouw talent.'

Geen buitenbeentje

De jongeren die El Moussaoui traint, volgen K!X Works-programma vrijwillig. Aan motivatie geen gebrek. Projectleider Jamal Chrifi licht toe: 'Deze jongeren willen gewoon zo snel mogelijk aan de slag. Het valt ons op dat ze hoge ambities hebben en veel talent. Voor hen is het daarom wel even slikken dat ze in een Internationale Schakelklas alleen maar Nederlandse taalles krijgen, voordat ze na maximaal twee jaar kunnen doorstromen naar een mbo- of hbo-opleiding.' In groepen van zo'n vijftien deelnemers komen de jongeren in de leeftijd van 13 tot 23 jaar een jaar lang bijeen en volgen ze trainingen in onder andere presentatie, netwerken en communicatie. El Moussaoui: 'Omgangsvormen die hier normaal zijn, zijn voor nieuwkomers niet altijd gebruikelijk. Bij de communicatietraining leren en oefenen ze bijvoorbeeld dat ze iemand moeten aankijken als je iemand een hand geeft. In sommige culturen wordt dat als onbeleefd ervaren.' Volgens El Moussaoui hebben ze veel aan dergelijke schijnbaar simpele oefeningen: 'Deze jongeren willen net als anderen van hun leeftijd gewoon meedoen met de rest en niet te veel opvallen. Na afloop van een communicatietraining vroeg ik wat ze ervan vonden. Een jongen reageerde met 'goed': hij hoopt dat hij - wanneer hij volgend jaar naar het mbo gaat - niet een buitenbeentje in de klas is.'

Groter netwerk

Movisie startte begin 2016 met K!X Works, met financiering van het Asiel, Migratie en Integratiefonds. Verschillende groepen door heel het land hebben inmiddels diverse trainingen en gastlessen gevolgd. Bij de trainingen is soms ook een ervaringsdeskundige – iemand die zelf ooit als vluchteling naar Nederland kwam – aanwezig. Behalve dat de ervaringsdeskundige de jongeren extra kan motiveren, vertaalt diegene moeilijke Nederlandse woorden in het Arabisch of Tigrinya (een taal die gesproken wordt in Eritrea en Ethiopië). De jongeren bezoeken met K!X Works ook bedrijven, bij voorkeur in de regio. Chrifi: 'Het is noodzakelijk dat ze verschillende organisaties bezoeken zodat ze een goede oriëntatie hebben op de arbeidsmarkt. Om hun netwerk te vergroten, is het bovendien van belang dat ze mensen ontmoeten mét een netwerk en mogelijkheden krijgen om van dit netwerk gebruik te maken.' De jonge deelnemers van K!X Works worden daarom ook gekoppeld aan een professional uit het bedrijfsleven die hun individueel of in groepsverband coacht.

Wilt u meedoen aan K!X Works?

Dat kan. Graag zelfs! Movisie is op zoek naar:

- **Bedrijven** die hun kantoor openstellen voor een bedrijfsbezoek. De jongeren presenteren zich dan ook aan de werkgever.
- **Professionals** die jongeren coachen of een gastles geven.

Neem contact op met projectleider Jamal Chrifi via j.chrifi@movisie.nl of ga voor meer informatie naar kixworks.nl.

Hoe bevorder je de participatie van vluchtelingen in een gemeente?

Veel gemeenten vangen vluchtelingen op. Daarbij gaat vooral de aandacht uit naar huisvesting en werk. Maar voor hun integratie en participatie in de samenleving is meer nodig.

'Je kunt wel een aardig activiteiten aanbod voor vluchtelingen hebben maar dan ben je er nog niet, daarmee participeren mensen niet.' Bora Avric, senior-adviseur bij Movisie, stelt het scherp. Vluchtelingen succesvol laten integreren en participeren in de samenleving, vergt een doordachte strategie. Niet dat hij tegen mooie initiatieven is, bijvoorbeeld voetballen met vluchtelingen. Avric: 'Heel zinvol. Maar je bereikt er natuurlijk vooral jonge mannen mee.' Hoewel de verantwoordelijk voor de inburgering bij de vluchtelingen zelf ligt, zijn de gemeenten belangrijke spelers bij de regie en het slagen van de integratie, zegt hij. Avric raadt gemeenten met klem aan om goed na te denken over de focus rond

hun beleid. 'Leg je bijvoorbeeld het accent op toeleiding naar werk of eerst op een goede dagbesteding? Dat zijn kernvragen.'

Momenteel voert het Kennisplatform Integratie & Samenleving - een programma van Movisie en het Verwey-Jonker Instituut - een project uit waarin de participatie van nieuwe migranten, waaronder vluchtelingen, centraal staat. De inspanningen moeten leiden tot een antwoord op de vraag: met welke instrumenten kunnen gemeenten de integratie en participatie van deze groepen bevorderen? Een blik

Met het aanbieden van activiteiten ben je er niet

achterom is daarbij meer dan nuttig: welke interventies voor de participatie van kwetsbare groepen zijn daarbij te gebruiken? Avric: 'Deze interventies zijn niet een-op-een inzetbaar, maar elementen eruit zullen waarschijnlijk prima bruikbaar zijn.' (Zie kader.)

Gemeenten moeten goed nadenken over de focus bij hun beleid

Participatie vluchtelingen: wat leren we van andere interventies?

Het project resulteert in een overzicht van succesvolle methoden en goede praktijken. Eind 2016 is er een landelijke bijeenkomst voor gemeenten en maatschappelijke organisaties om de verzamelde en ontwikkelde kennis en goede voorbeelden uit te wisselen. Zijn er in uw gemeente succesvolle voorbeelden op te tekenen over de participatie van vluchtelingen (statushouders)? Laat het Movisie weten!

Daarnaast adviseert en begeleidt Movisie uw gemeente graag bij het toerusten van sociale professionals. Hoe zorg je ervoor dat statushouders als nieuwe burgers snel hun weg vinden in de samenleving?

Meer informatie: Bora Avric (b.avric@movisie.nl of 030 789 21 41).

'Een aantal gemeenten is al geïnteresseerd vanwege onze expertise en de mogelijkheid om advies en ondersteuning te bieden', vertelt Avric. Maatwerk is daarbij het motto. 'We sluiten aan op de specifieke vraag van een gemeente, want die kan natuurlijk verschillen.' Waar zit de toegevoegde waarde van Movisie en het Kennisplatform Integratie & Samenleving volgens hem? 'Onze deskundigheid, onze blik, is breed. Waar andere partijen vaak expertise bezitten op één specifiek onderwerp, bijvoorbeeld gezondheid, hebben wij contacten met burgerinitiatieven, gemeenten en maatschappelijke organisaties. We kunnen een prima verbindende rol vervullen.'

Verbinding Wmo en Participatiewet: hoe gaat het eigenlijk?

De helft van de kwetsbare mensen die met de Participatiewet te maken heeft, heeft ook andere vormen van ondersteuning nodig. Meer verbinding tussen de Wmo en de Participatiewet ligt dus voor de hand, betogen Marjet van Houten en Charlotte Hanzon van Movisie.

Hoe doen gemeenten het in dit opzicht?

Marjet: 'We zien een wisselend beeld. Je hebt gemeenten die nu de eerste stappen maken en die verbinding tot stand brengen. Maar ze moeten allerlei hobbels nemen. De Participatiewet kent zoveel regels en verplichtingen dat het niet gemakkelijk is om die verbinding te maken. Recent onderzoek laat zien dat gemeenten vooral bezig zijn met het organiseren van zorg voor burgers. Meedoen staat niet hoog op het prioriteitenlijstje. Terwijl dat vaak wel onderdeel is van de oplossing.'

Houden wijkteams zich bezig met werk?

Charlotte: 'Voor gemeenten zijn de sociale wijkteams een belangrijk aandachtspunt. Toch zien we dat werk of dagbesteding niet op het netvlies staat. Sterker nog: er zijn nu minder wijkteams waar een medewerker van de Dienst Werk en Inkomen in zit dan een jaar terug. Dat blijkt uit een peiling van Movisie in 2014 en 2015. Slechts elf procent van de gemeenten noemt vergroting van de participatie een doel voor haar wijkteam.'

Wat valt jullie op?

Marjet: 'Gemeenten hebben te maken met de Participatiewet die mensen ondersteunt naar werk en participatie. Maar er is ook dagbesteding en die valt onder de Wmo. In het ene geval heeft de deelnemer wel inkomen, in het andere geval niet. Nu beide regelingen onder de gemeentelijke paraplu vallen, worden de verschillen zichtbaar. In de bijeenkomsten die wij organiseren 'Transitiearena arbeidsmatige dagbesteding en beschut werk' horen we dat er vaak mensen naast elkaar aan de slag zijn op dezelfde plek, vanuit verschillende regelingen. De een krijgt salaris, voor de ander wordt betaald om er te mogen zijn in het kader van dagbesteding. Dat is natuurlijk niet uit te leggen.'

Zien jullie vernieuwende trends?

Charlotte: 'Zeker! Je ziet projecten die worden opgezet zonder dat gemeenten hierop sturen en waarbij verschillende

groepen samen gebruik maken van voorzieningen. Er worden nieuwe slimme combinaties gemaakt met verschillende groepen burgers. Mooie voorbeelden zijn de Voedseltuin in Rotterdam, waar alle Rotterdammers kunnen meewerken op de tuin. Of De Kroon in Den Bosch waar mensen met een verstandelijke beperking ROC-studenten ontmoeten. Meer van deze voorbeelden staan in de publicatie van Movisie: 'Vernieuwing in dagbesteding, 45 projecten'.'

Wat doet Movisie voor gemeenten?

Charlotte: 'Movisie kan gemeenten helpen om in kaart te brengen waar verbinding mogelijk is, wat dat op kan leveren en wat daarvoor nodig is. Hierbij stellen we altijd het individu centraal, waardoor een totaalbeeld ontstaat van wat iemand nodig heeft om te kunnen participeren in de samenleving. We kijken naar alle gebieden: gezondheid,

sociale contacten, (betaald) werk, dagbesteding et cetera. Het Participatiewiel van Movisie helpt om het gesprek over de invulling van de samenhang vanuit de burger te voeren.'

Welke aanpak werkt goed?

Marjet: 'We hebben tal van veranderkundige aanpakken. Eén van de manieren is het werken aan het formuleren van de gewenste outcome. Dit hebben we in Doetinchem gedaan samen met burgers, aanbieders en de gemeente rondom zinvolle daginvulling. We doen dit op verschillende thema's voor diverse gemeenten. We stellen onze kennis en ervaring graag ten dienste van gemeenten om echte vooruitgang te kunnen boeken.'

De publicatie 'Vernieuwing in dagbesteding, 45 projecten' is te downloaden via movisie.nl.

Meer informatie: Marjet van Houten (m.vanhouten@movisie.nl of 030 789 20 74) of Charlotte Hanzon (c.hanzon@movisie.nl of 030 789 22 81).

▼ Charlotte Hanzon (links) en Marjet van Houten (rechts)

Mannen gaan minder lang mee in emoties

Paolo werkt als zelfstandig trainer en zorgt daarnaast voor zijn moeder. Zij is 85 jaar, reist graag en houdt ervan om nieuwe mensen te ontmoeten. Vier jaar geleden is er kanker bij haar geconstateerd. Paolo ondersteunt haar in de perioden dat het minder goed gaat.

De hulp die de moeder van Paolo nodig heeft, wisselt per periode. Paolo houdt hier in zijn werk als zelfstandige rekening mee. Hij kan zelf bepalen wanneer hij trainingen geeft. Privé is het soms lastiger om de balans te vinden tussen de zorg voor zijn moeder en het leven met zijn partner en zoon. In zijn omgeving geven mensen wel aan dat hij op

▼ De personen op deze foto hebben geen directe relatie met de inhoud van dit artikel.

moet passen dat hij niet teveel doet voor zijn moeder. 'Mijn vriend kan daar soms best streng in zijn en vraagt me om de tijd voor mezelf en voor elkaar te beschermen.'

Lijstje

Daarom vroeg hij zijn moeder om een lijstje: 'Ik wil een lijstje met zes namen van mensen die jou ook kunnen helpen. Want ik kan het niet allemaal alleen.' Zijn moeder zei dat ze liever geen mensen wilde bellen om te vragen haar te helpen. Paolo gaf aan dat zij dat niet hoefde te doen: 'Het is niet voor jou, maar voor mij, om het te kunnen volhouden.'

Homo

De zorg die hij geeft, kan hij bespreken met zijn beste vriendin. Omdat zij zelf ook

zorgt voor haar ouders, is zij een prettige gesprekspartner. 'In mijn leven heb ik het geluk mensen tegen te komen met wie ik hierover kan praten.' Zo sprak hij laatst bij tennis een lotgenoot. 'Hoewel je iemand niet goed kent, kan je dan mooie gesprekken hebben.' In zijn omgeving wordt de link gelegd tussen zorgzaam zijn en homoseksualiteit: 'Daar word ik zo moe van. Er zijn ook minder zorgzame homoseksuele mannen hoor.'

Vrouwen

Op het lijstje van zijn moeder staan alleen maar vrouwen. Paolo denkt dat het voor zijn moeder niet makkelijk is om een man dichtbij te laten. Zelf helpt hij haar wel, variërend van klusjes in en om huis tot hulp bij het douchen. Dit past goed bij de band

die ze met elkaar hebben. Wel denkt hij dat er verschillen zijn in de manier waarop mannen en vrouwen omgaan met zorg. Bijvoorbeeld dat mannen stelliger durven te communiceren met professionals en misschien ook minder lang meegaan in de slachtofferrol of emoties van degene voor wie ze zorgen. Paolo en zijn moeder zijn overeengekomen dat hij ook klust in huis en de tuin onderhoudt. 'Zo zitten we niet te veel op elkaars lip en voeren we niet te vaak emotionele gesprekken. Daar is natuurlijk soms wel tijd voor, bijvoorbeeld tijdens het eten en daarna.'

Meer informatie: Wilco Kruijswijk
(w.kruijswijk@movisie.nl of 030 789 20 87).

Tips voor beroepskrachten

Movisie en Emancipator deden onderzoek naar de verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke mantelzorgers en wat dit betekent voor beroepskrachten die samenwerken met mantelzorgers. Dit zijn hun tips:

TIP 1 ► Heb oog voor de mannelijke mantelzorger

Nederland telt meer dan 1,6 miljoen mannelijke mantelzorgers. Toch worden zij vaak over het hoofd gezien. Zorg dus dat u mannelijke mantelzorgers óók op het netvlies heeft, bijvoorbeeld wanneer u campagnes voert of activiteiten plant. Denk na over wat bij hen past.

TIP 2 ► Mannen en vrouwen kunnen van elkaar leren

Uit onderzoek blijkt dat mannen meestal taakgerichter zijn en vrouwen meer focussen op de relatie. Deze kennis kan u helpen bij interventies. Voor mannen: bedenk eens wat vaker wat het voor de ander betekent om mantelzorg te verlenen. En voor vrouwen: een beetje pragmatischer mag best!

TIP 3 ► Sluit aan bij de behoeften van mannen

Mannen ervaren weliswaar minder snel overbelasting, maar willen wel graag ervaringen uitwisselen. Hou daarbij rekening met de meer taakgerichte houding van mannen en het feit dat zij vooral op zoek zijn naar praktische oplossingen.

TIP 4 ► Betrek mannen actief bij mantelzorg

Wees alert op impliciete patronen in gezinnen. Door (familie)normen als 'vrouwen zijn daar nu eenmaal beter in' bespreekbaar te maken, creëert u ruimte voor mannen om te zorgen én voor vrouwen om de zorg los te laten.

TIP 5 ► Waardeer ook de mantelzorger op de achtergrond

Vaak waarderen we bij mantelzorg vooral de directe zorg, terwijl het gaat om het geheel. Ook ogenschijnlijk kleine taken of taken meer op de achtergrond die het geheel mogelijk maken, zijn essentieel.

Meer lezen? Download de publicatie 'Mannen en mantelzorg, niet te missen!' op [movisie.nl/publicaties](https://www.movisie.nl/publicaties).

Sturen op kwaliteit: van inkoop tot outcome

Hoe kun je als gemeente via de inkoop sturen op de kwaliteit van zorg en ondersteuning? Hoe bepaal je met partners de gewenste outcome? Die vragen stonden dit voorjaar centraal tijdens drie leer- en ontwikkelsessies. Vijftien gemeenten deden mee aan deze sessies van Movisie en het Nederlands Jeugdinstituut. 'Ik heb echt inzicht gekregen op het gebied van kwaliteit en sturing. Dat geeft inspiratie', aldus een deelnemer.

Er wordt veel gemeten maar weinig gekeken naar wat die uitkomsten betekenen voor het beleid

De drie sessies over inkoop & kwaliteit zaten binnen de kortste keren vol. En dat zegt iets over de urgentie die gemeenten voelen om niet alleen technisch in te kopen maar ook naar de inhoud te kijken, stellen Hilde van Xanten en Rob de Boer van Movisie. Samen met het Nederlands Jeugdinstituut ontwikkelden ze de sessies voor inkopers en beleidsmakers die zich bezig houden met de Wmo en jeugdhulp. Verrast door de belangstelling? Rob de Boer: 'Niet echt. Steeds meer gemeenten focussen op de maatschappelijke resultaten. Inkoop is een manier om daar invloed op uit te oefenen.' Hilde van Xanten: 'Het is bovendien een wettelijke verplichting. De wet stelt dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van zorg en ondersteuning.' Rob: 'Overigens zijn wij geen inkoopexperts, wij kijken naar de kwaliteit en maatschappelijke effecten. Inkoop is een manier om daarop te sturen.'

Niet alleen meten

In drie ochtenden wisselden de medewerkers van vijftien gemeenten en de twee kennisinstituten inzichten uit over de mogelijkheid om inkoop te gebruiken om beleidsdoelen te bereiken en bij te dragen aan de transities. Inkoop gaat over het proces om tot afspraken te komen met aanbieders over de zorg en ondersteuning die ze leveren. Wat viel op tijdens de sessies? Rob de Boer: 'Gemeenten meten heel veel, maar de vertaling naar het beleid ontbreekt vaak.' Hilde van Xanten legt uit: 'Bij kwaliteitsbeleid maak je gebruik van de Plan-Do-Check-Act-cyclus. Het begint met het formuleren van een inhoudelijk beleidsdoel (plan). Die doelen wil je als gemeente bereiken door het uitvoeren van beleid (do). Later ga je de prestaties beoordelen (check) en neem je maatregelen om het beleid bij te stellen (act). Tijdens de sessies ontdekten we dat gemeenten nauwelijks iets doen aan de A van act. Er wordt wel gemeten maar te weinig wordt de vraag gesteld: wat betekenen die uitkomsten voor het beleid?'

Gesprek met aanbieders en cliënten

Eén van hun adviezen is dan ook: denk eerst na welke gegevens je nodig hebt voor het beleid en ga daarna pas meten. Welke maatschappelijke doelen wil je bereiken? Rob de Boer: 'Sowieso is het bij meten belangrijk om niet alleen te kijken naar de cijfers, maar ook naar wat mensen daarbij te vertellen hebben. Dus niet alleen afgaan op meetbare criteria, maar daarover het gesprek aangaan.' Hilde van Xanten knikt: 'Dat gesprek met aanbieders en cliënten is

belangrijk. Zoek met elkaar naar de indicatoren die laten zien dat je een maatschappelijk doel hebt bereikt. Als je echt maatschappelijke resultaten wilt behalen, moet je dit samen doen.' Rob de Boer: 'Het is vaak lastig om cliënten te vinden die willen meepraten, zeker als je niet steeds dezelfde mensen aan tafel wilt hebben. Doordat gemeenten nog veel in formele structuren werken op het gebied van cliëntenparticipatie is het moeilijk om de mensen te vinden die wel willen meepraten maar nergens aan vast willen zitten. Maar met een beetje inspanning lukt dat meestal toch wel.'

Prima positie

De deelnemers ontdekten tijdens de drie sessies dat ze als beleidsmedewerker of inkoper meer invloed hebben op de kwaliteit van zorg en ondersteuning dan ze dachten. Hilde van Xanten: 'Ze zijn zich bewust geworden van hun positie en invloed. We onderscheiden drie niveaus binnen gemeenten: het bestuurlijke niveau, het beleidsniveau en het uitvoerende niveau. Die niveaus beïnvloeden elkaar. Daarom is het belangrijk dat ze niet los van elkaar staan maar in overeenstemming zijn. Dat bijvoorbeeld een wethouder en een uitvoerende organisatie allebei weten welk maatschappelijk doel wordt nagestreefd met een bepaalde activiteit.' Advies van Rob de Boer: 'Wees je bewust van jouw rol en die van anderen als je bezig bent met kwaliteit. Denk aan de niveaus en kijk naar de samenhang.' En daarmee komen ze op één van de conclusies tijdens de sessies: kies de maatschappelijke resultaten waar jij invloed op hebt en ga daar via de inkoop een prestatie op leveren.

Doet u ook mee?

Najaar 2016 zijn er weer nieuwe leer- en ontwikkelsessies over inkoop & kwaliteit. Daarnaast biedt Movisie individuele begeleiding aan gemeenten die via inkoop en outcome-monitoring willen sturen op kwaliteit. Bij deze begeleiding hoort intervisie met andere gemeenten.

Meer informatie: Karin Sok (k.sok@movisie.nl of 030 789 20 76) of Hilde van Xanten (h.vanxanten@movisie.nl of 030 789 21 67).

Hoe creëer je impact als sociaal werker?

Meet Jelle de Boer: sociaal makelaar in de wijk Overvecht. Vorig jaar is hij begonnen met vloggen om de hotspots in de wijk beter zichtbaar te maken.

Jelle merkt dat bewoners een levendiger beeld krijgen als hij ze filmpjes van de hotspots in de wijk laat zien. Ze zien wie er werken en hoe de sfeer is en dat maakt het voor bewoners een stuk laagdrempeliger om eens een buurthuis te bezoeken. Sinds kort heeft Jelle zijn vlog-ambities uitgebreid door zijn vlogs ook te gebruiken om urgente thema's in welzijn aan te kaarten. Dat doet Jelle tijdens zijn 'tiendelige-tour' waarbij hij vlogt vanaf verschillende locaties over belangrijke sociale vraagstukken. Impact maken net als Jelle? Gebruik zijn gouden tips!

TIP 1

Practice what you preach: doe hetzelfde als de bewoner en pak zelf zoveel mogelijk eigen regie binnen je werk. Maak het thema desnoods bespreekbaar binnen je organisatie. Dat vraagt dus ook om een visie van het management.

TIP 2

Laat je zien in de wijk! Ga verbindingen aan met andere professionals en ontdek samen de grijze gebieden binnen de samenwerking.

TIP 3

Zet (social) media in om de wijk zichtbaar te maken: hiermee verklein je de stap voor bewoners om te verbinden.

Participatieprijs voor Markieza

Het thema van de vierde Movisie Participatieprijs 2016 is: deskundig door ervaring. Juryvoorzitter Pieter Hilhorst maakte op 15 april 2016 de winnaar bekend: Markieza. We stelden hen vijf vragen.

Wat is Markieza?

'Markieza is een academie voor herstel en ervaringsdeskundigheid in Eindhoven. Wij verzorgen trainingen, opleidingen en intervisie voor zowel kwetsbare burgers en ervaringswerkers als reguliere medewerkers. Naast empowermenttrainingen hebben wij opleidingen zoals de mbo4-opleiding persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen met ervaringsdeskundigheid, maar ook de ARIE - Alternatieve Route Inzet Ervaringsdeskundigheid - voor mensen die al agogisch geschoold zijn.'

Wat vonden jullie van de andere initiatieven?

'Wij juichen ExpEx toe omdat het enthousiaste jongeren zijn die dicht bij zichzelf blijven en zo hun ervaringen inzetten. Van TEAM ED zouden we veel kunnen leren over het opzetten van een sociaal uitzendbureau. Het lijkt ons leerzaam om met hen de mogelijkheden te bespreken hoe je ervaringsdeskundigen via een eigen uitzendbureau kunt leveren aan instanties en bedrijven.'

Wat gebeurde er na de Participatieprijs?

'We kregen een hoop felicitaties vanuit ons netwerk, maar ook van ver daarbuiten. Daarnaast leverde het nieuwe afspraken op met gemeenten. Ook is er interesse vanuit een ggz-instelling voor één van onze in-company-opleidingen. En verder heeft het veel nieuwe individuele contacten opgeleverd, doordat meer mensen Markieza weten te vinden.'

De kers op de taart

TIP 4

Maak je werk transparant en zichtbaar voor iedereen: laat met trots resultaten zien van jouw werk in een vorm die bij jou past: blog, vlog... alles kan!

TIP 5

Maak containerbegrippen zoals zelfredzaamheid en eigen regie begrijpelijk, klein en concreet voor de mensen met wie je werkt. En ga hiermee aan de slag!

Wil je de (vlog)kunst afkijken? Of heb je meer inspiratie nodig om te starten met impact maken? Je vindt de vlogs van Jelle op www.movisie.nl/artikel/vlogs-impact en op ons YouTube kanaal.

Meer weten over Jelle? Tweet je vraag naar @WijkEnCoJelle.

Wat gaan jullie doen met de gewonnen €2.500?

‘Die gaan we gebruiken voor het opzetten van een uitzendbureau voor ervaringswerkers. Het is belangrijk dat ervaringswerkers onderling altijd verbinding kunnen vinden. We gaan contact onderhouden met werkzoekende ervaringswerkers, ervaringsdeskundige zzp'ers, maar ook met werkgevers, gemeenten en andere instanties.’

Waar staat ervaringsdeskundigheid over vijf jaar?

‘Ervaringsdeskundigheid moet dan gezien worden als een gelijkwaardig beroep binnen de geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg - met een evenredig salaris. Hiervoor is een omslag nodig in het denken en omgaan met leven met een kwetsbaarheid. Markieza blijft opleidingen en trainingen ontwikkelen en uitrollen over heel Nederland.’

Meer informatie: Anouk Poll
(a.poll@movisie.nl of 030 789 20 99)
of Jelle Guijt (j.guijt@movisie.nl of
030 789 21 42).

Madelon Kloosterboer won in 2015 de Movisie Scriptieprijs. De prijs ziet ze als de kers op de taart. ‘Een mooie erkenning voor een half jaar hard maar plezierig werken aan de afronding van mijn studie.’

Madelon Kloosterboer deed onderzoek naar de veronderstellingen achter het Nederlandse inburgeringsbeleid ten aanzien van erkende vluchtelingen. Conclusie van het onderzoek is dat de veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de Wet inburgering 2013 niet houdbaar zijn. Madelon is nu werkzaam als trainee beleidsadviseur Sociaal Domein bij de gemeente Utrecht.

Waardering

‘Een vriendin tipte mij en ik dacht: niet geschoten is altijd mis. Ik had totaal niet verwacht dat ik de scriptieprijs zou winnen en was al heel blij dat ik als genomineerde op het podium zat. Het winnen van de Movisie Scriptieprijs, de waardering die ik hiermee voor mijn scriptie heb gekregen en alle aandacht, hebben mij nog meer doen beseffen dat ik een mooi en relevant onderzoek heb gedaan.’

Media-aandacht

‘Snel na het winnen van de Movisie Scriptieprijs barstte het los: ik werd door veel media benaderd. Zo mocht ik een opiniestuk schrijven voor het Nederlands Dagblad en ben ik geïnterviewd door Binnenlands Bestuur en Zorg & Welzijn. Ik ben aangehaald in de Groene Amsterdammer en het Algemeen Dagblad en de Algemene Rekenkamer ziet mijn scriptie als bron voor mogelijk onderzoek. Ik ben door de Tweede Kamer zelfs ‘inburgeringsdeskundige’ genoemd. De scriptie is besproken

bij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Het geeft veel voldoening om werkelijk een bijdrage te leveren aan dit maatschappelijke debat.’

Vuurtje

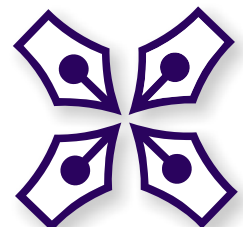
‘Mijn scriptie past goed bij het huidige debat over inburgeringsbeleid. Omdat Movisie de scriptie zo breed gecommuniceerd heeft, ging het nieuws als een lopend vuurtje. Het winnen van de prijs heeft zeker geholpen bij het voeren van sollicitatiegesprekken. Wanneer ik vertelde over mijn scriptie en de prijs die ik ermee heb gewonnen, waren mijn gesprekspartners één en al oor.’

Plezier

‘Ik heb genoten van het schrijven van mijn scriptie en het doen van dit onderzoek en ik raad alle scriptieschrijvers aan om te kiezen voor een onderwerp waar je helemaal voor gaat. Zo schreef ik mijn bachelorscriptie ook over een onderwerp gerelateerd aan migratie/integratie. Bij de start van mijn master aan de Universiteit Utrecht wist ik al dat ik nieuw onderzoek over dit thema wilde doen. Het is extra leuk dat iets wat je met zoveel plezier hebt gemaakt zo wordt gewaardeerd.’

Movisie Scriptieprijs 2016

Ben jij recent afgestudeerd aan een masteropleiding van een Nederlandse hogeschool of universiteit? Gaat jouw scriptie over hoe sociale vraagstukken in de praktijk het beste kunnen worden aangepakt? Ding mee naar de Scriptieprijs 2016 van Movisie. De winnaar krijgt een geldprijs van € 1.000,- en ondersteuning bij het schrijven van een artikel op de debatsite socialevraagstukken.nl. Lees meer op movisie.nl/scriptieprijs.

HET SUCCES VAN WE CAN YOUNG

In 2012 lanceerde Movisie de WE CAN Young campagne in Nederland. Vijftien gemeenten gingen aan de slag om jongeren seksueel weerbaarder te maken. Met succes, zo blijkt uit onderzoek. De campagne heeft tot nu toe 90.000 jongeren bereikt. 40% van de jongeren die actief waren als changemaker, vindt dat ze door de campagne zijn veranderd. Eind 2016 wordt de campagne overgedragen aan de gemeenten. We vroegen verschillende deelnemers naar hun ervaringen. Waarom werkt WE CAN Young?

MARLOES (16) IS EEN CHANGEMAKER

'Ik ben changemaker geworden tijdens een maatschappelijke stage. Ik zit in de derde klas van het vmbo-t. Ik kon uit drie stageplekken kiezen. Ik heb gekozen voor WE CAN Young Eindhoven. Van tevoren heb ik uitgezocht wat het is. Het onderwerp vind ik belangrijk: er zitten nog steeds veel jongeren in een loverboy-circuit. Maar ik heb ook voor deze stageplek gekozen, omdat je heel vrij bent. Er zijn geen verplichtingen. Je kiest zelf welke actie je voert. Dat vind ik inspirerend. Samen met een jongen van mijn school hebben we gebrainstormd over mogelijke acties die we als changemaker zouden kunnen opzetten. We vonden het thema 'stereotyperingen' het meest interessant. Rondom dit thema hebben we jongeren in de stad aangesproken, midden in Eindhoven. Aanvankelijk waren ze terughoudend. Ze dachten dat we iets wilden verkopen. Onze stagebegeleider vertelde dat het goed werkt om eerst iets te drinken aan te bieden. Daarna was het makkelijker om met jongeren in gesprek te gaan. Een paar vriendinnen van mij zijn changemaker geworden. We praten er over. En als ik een stereotypering hoor, bijvoorbeeld dat het enige recht van vrouwen het aanrecht is, dan zeg ik er iets van.'

OOK IN UW GEMEENTE?

Eind dit jaar verschijnt een handboek waarmee u gemakkelijk WE CAN Young in uw eigen gemeente uitvoert. Interesse? Stuur een mail aan: info@wecan.nl

PETER PUIK GEMEENTE DELFT

'Het preventieve aspect van deze campagne vinden wij als gemeente belangrijk: bewustwording over gelijkwaardigheid tussen jongens en meisjes als voorwaarde voor gelijkwaardigheid in (seksuele) relaties. In Delft zijn groepen jongeren bij wie dat bewustzijn minder goed ontwikkeld is. Daarom doen we mee met WE CAN Young. We hebben een organisatie in Delft opdracht gegeven om dit uit te voeren. Zij geven sinds 2012 voorlichtingen op scholen. Wat het effect is, is moeilijk te meten bij dergelijke preventieve activiteiten. Wel weten we dat het aantal changemakers in Delft is gestegen. Volgend jaar stopt de financiële bijdrage vanuit de rijksoverheid, maar we zijn van plan ermee door te gaan. Weerbaarheid op het gebied van seksualiteit en relaties is belangrijk.'

IVO EDERER

CJG BRED, STUURT CHANGEMAKERS AAN

'Ik ben enthousiast over WE CAN Young. Het past 100% bij onze preventieve activiteiten. Ik vind de peer-to-peer methode goed. Dat jongeren als changemaker andere jongeren bewust maken over de grenzen van seksualiteit. Als een volwassene dit doet, is de kloof te groot. We hebben een team van vijftien actieve changemakers. Zij geven in Breda gastlessen over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Ze geven informatie en werven jongeren om zich hier ook voor in te zetten. Ons bereik is groot: we zitten op acht scholen voor voortgezet onderwijs en drie ROC's. Er is maar één school waar we geen gastlessen geven. We komen ook in zeven schakelklassen en daar ben ik trots op omdat de jongeren heel verschillende achtergronden hebben. Ze praten over de verschillende normen en waarden en dat wordt goed ontvangen. Vooral ben ik trots op dit team met changemakers. Het zijn jongeren die dit vrijwillig doen, dus zonder dat het een schoolopdracht is. We hebben een WhatsApp-groep en dat werkt goed. Als er een school een gastles nodig heeft, zet ik dat in de groep. Er is bijna altijd wel een changemaker die de les kan verzorgen.'

WE CAN YOUNG IN CIJFERS

3.602
CHANGEMAKERS

> 90.000 JONGEREN VIA

40%
VAN
DE CHANGEMAKERS
ZIET VERANDERING
BIJ ZICHZELF

11.000
JONGEREN
LIVE
BEREIKT

WECANYOUNG.NL

Cijfers uit onafhankelijk onderzoek van Movisie. * Peildatum 23.05.2016

WE CAN Young is een campagne die jongeren in Nederland weerbaarder wil maken als het gaat om seks en relaties. Het doel is dat jongens en meisjes respectvol met elkaar omgaan en zich bewust zijn van hun grenzen. De kern is peer-to-peer education: jongeren gaan zelf aan de slag om de boodschappen uit te dragen. Zij worden changemakers. Zij krijgen begeleiding van jongerenwerkers in een gemeente.

Een goede cliëntondersteuner?

Die kijkt naar de belangen van de cliënt

Het is een lonkend perspectief voor gemeenten: onafhankelijke cliëntondersteuners. Mensen die bewoners bijstaan in het contact met de gemeente, die meehelpen om alles op een rijtje te zetten en bruikbare informatie en advies geven. Toch hebben lang niet alle gemeenten dit goed geregeld. Gemeente Huizen laat zien hoe het kan.

Het is al erg genoeg dat je bij de gemeente moet aankloppen voor hulp

Wethouder Janny Bakker: 'Het kan je eigen moeder zijn, die hulp nodig heeft'

'Ik hoor wel eens van andere gemeenten dat ze onafhankelijke cliëntondersteuning bedreigend vinden. Zo zie ik dat niet. Als gemeente hebben we er net zo goed baat bij dat mensen de juiste hulp krijgen. Cliëntondersteuning is voor mij synoniem aan regioondersteuning. Ik vind het belangrijk dat mensen in het sociale domein zelf hun beslissingen kunnen nemen. En dat, als ze dat om wat voor reden dan ook niet zelf kunnen doen, er iemand is die hen daarbij kan ondersteunen.

Als gemeente wil je toch dat mensen echt geholpen worden?

In Huizen hebben we het zo geregeld dat mensen een beroep kunnen doen op MEE of Zorgbelang als ze behoefte hebben aan een onafhankelijke cliëntondersteuner. Wij hebben voor deze organisaties gekozen omdat we daarmee zeker weten dat de cliëntondersteuning onafhankelijk is en van goede kwaliteit. Verder staat in al onze brieven standaard dat inwoners van Huizen gebruik kunnen maken van MEE of Zorgbelang als ze ondersteuning willen. Er is ook informele cliëntondersteuning mogelijk, bijvoorbeeld door de ouderenbonden. Op onze website wijzen we op die organisaties, maar we financieren ze niet. Wel hebben we een tijdje terug een bijeenkomst georganiseerd voor alle informele cliëntondersteuners om elkaar te op de hoogte brengen van wie wat doet.

Het bieden van onafhankelijke cliëntondersteuning is een opdracht voor gemeenten. Maar dat is beslist niet de enige reden waarom wij er hier in Huizen werk van maken. Ik wil als gemeente dat mensen echt geholpen worden. Zo zouden andere gemeenten daar ook over moeten denken. Een onafhankelijke cliëntondersteuner durft in een gesprek dingen te zeggen die mensen zelf soms niet durven te zeggen. Ik heb wel eens bij een gesprek gezeten waar geen onafhankelijke cliëntondersteuner bij zat. Een moeder vroeg hulp voor haar zoon, maar tijdens het gesprek ontstond het gevoel dat er meer aan de hand was, dat er een breder gesprek nodig was. Toen is voorgesteld om het gesprek nog eens over te doen maar dan samen met een cliëntondersteuner. Dat is gebeurd en na het tweede gesprek was de uitkomst anders en is er tevens hulp geregeld voor de ouders.

Mijn betrokkenheid hierbij? Ik vind het belangrijk dat mensen behandeld worden zoals ik zelf behandeld wil worden. Het is al erg genoeg dat je bij de gemeente moet aankloppen voor hulp. Het is een hele stap om te zeggen dat je het niet zelf redt. Als professional – en dat ben ik zelf ook – heb je de neiging om te denken dat mensen die een cliëntondersteuner nodig hebben anders zijn dan jijzelf. Dat is niet zo. Het kan je eigen moeder zijn. Als je je dat realiseert, wil je dat cliënten goed geholpen worden en de juiste hulp krijgen.'

Janny Bakker is wethouder in Huizen en portefeuillehouder cliëntondersteuning VNG-commissie Gezondheid en Welzijn

Onderzoek in 29 gemeenten

Movisie en de VNG deden onderzoek naar de praktijk van cliëntondersteuning in 29 gemeenten. Allerlei vormen van cliëntondersteuning blijken in de praktijk voor te komen: cliëntondersteuners verbonden aan wijkteams of juist daar niet aan verbonden, uitsluitend formele cliëntondersteuners of een mix van formele en informele cliëntondersteuners. Het blijkt lastig om de onafhankelijkheid van cliëntondersteuning te waarborgen. Ook een aandachtspunt: het samenspel tussen informele en formele cliëntondersteuners. Het rapport bevat veel aanwijzingen voor gemeenten om onafhankelijke cliëntondersteuning te regelen, zoals:

- Zorg dat er zowel formele als informele cliëntondersteuners in de gemeente beschikbaar zijn.
- Wees er alert op dat cliëntondersteuners daadwerkelijk naast de cliënt staan en onafhankelijk handelen van de belangen van gemeente en zorgaanbieders.
- Stimuleer de samenwerking tussen wijkteams en cliëntondersteuners.
- Geef goede informatie over wat mensen wel en niet van cliëntondersteuners kunnen verwachten.
- Waarborg kwaliteit door het regelen van deskundigheidsbevordering en werkbegeleiding voor (informele) cliëntondersteuners.

Een onafhankelijk cliëntondersteuner durft dingen te zeggen die mensen zelf niet durven te zeggen

De publicatie 'Onafhankelijke cliëntondersteuning' is te downloaden via movisie.nl/clientondersteuning.

Meer informatie: Anne-Marie van Bergen
(a.vanbergen@movisie.nl of 030 789 20 67).

De opmars van Right to Challenge

De Tweede Kamer nam in maart het kompas 'Right to Challenge in de Wmo' in ontvangst. Het kompas is een digitale handleiding voor gemeenten en buurtinitiatieven die aan de slag willen met Right to Challenge. Is de tijd rijp voor deze nieuwe vorm van samenwerking?

In steeds meer gemeenten zoeken actieve burgers, gemeenten en aanbieders van zorg- en ondersteuning naar manieren om het onderlinge samenspel te vernieuwen. Dit moet uiteindelijk resulteren in vraaggestuurde kwalitatief goede zorg en ondersteuning dicht bij burgers. Right to Challenge gaat over het recht van bewoners, sociaal ondernemers en communities om plannen te maken voor hun eigen buurt en taken of diensten over

te nemen van de gemeente of aanbieders. Omdat het beter of goedkoper kan of omdat het voordelen oplevert voor bewoners. Steeds meer gemeenten voelen er wel voor om bewoners de ruimte te geven om zelf met een voorstel te komen en hen uit te dagen de zorg en ondersteuning anders te organiseren. Hoe kijken gemeenten en initiatiefnemers aan tegen dit nieuwe samenspel en met welke vragen en uitdagingen zitten zij?

Wethouder Nevin Ozutok **Een buurt weet beter hoe het geld besteed moet worden dan de politiek**

‘Het kompas ‘Right to Challenge in de Wmo’ is een nuttig en bruikbaar instrument. Ik droom ervan dat we in Amsterdam Oost in alle buurten buurtjury’s hebben. Het liefst zou ik de juryleden, net als in Amerika, ad random kiezen. Amsterdam Oost heeft vijf buurten en 140.000 inwoners. Ik ben zes jaar terug als wethouder begonnen en vanaf het eerste moment heb ik werk gemaakt van directe democratie. Besluitvorming moet niet alleen in handen zijn van de politieke elite maar van de mensen in de straat. Vertrouwen en transparantie zijn voor mij

sleutelwoorden. Dat je precies laat zien waar het geld naartoe gaat. Dat je doet wat je belooft.

In Amsterdam Oost zijn we op verschillende manieren bezig met challenges. Er is een motie aangenomen waarbij twintig procent van het gebiedsgeld besteed moet worden aan buurtactiviteiten. Daar ben ik heel blij mee. Dit kunnen we in de toekomst ook gaan doen met bijvoorbeeld jeugdwerkloosheid, mantelzorg en armoedebestrijding. Ik geloof dat een buurt heel goed weet waar het geld aan besteed moet worden. Uiteraard moet je wel zorgen dat je een buurt erbij betreft. Dat betekent dat je concreet en uitnodigend bent, dat je echt gaat praten met bewoners om te horen wat zij willen, op een moment dat het hen uitkomt.

Een ander voorbeeld van challenges is dat we het beheer van buurthuizen in handen van buurtbewoners geven. En verder zijn we dus druk bezig om de buurtjury’s te ontwikkelen. Op deze manier bouwen we in Oost een ander type sociale infrastructuur op. Dat dit maatschappelijke waarde heeft, daar ben ik van overtuigd. Hoe we die waarde zichtbaar kunnen maken, dat is voor mij nu de uitdaging.’

Kwartiermaker Lian Roovers **Grote zorgorganisaties zien zo dat het wel kan**

Kwartiermaker Lian Roovers is ‘super enthousiast’ over de zorgcoöperatie die ze wil gaan oprichten in Etten-Leur. ‘Etten-Leur wordt de dertiende Wijzelf-zorgcoöperatie in het land. Ik ben momenteel bezig met de samenstelling van een bestuur en ik ben op zoek naar het geld om de coöperatie op te richten. Het wordt een lokale onderneming maar ik weet zeker dat er over een paar jaar landelijke dekking is. Dit gaat werken! Ik zie overall om me heen dat lokale coöperaties als paddenstoelen uit de grond schieten.’

Lian verwacht dat gevestigde zorginstellingen mee gaan veranderen. ‘De wal gaat het schip keren. Ik hoop dat onze lokale coöperaties de grotere organisaties doen inzien dat ze nog steeds aanbodgericht werken. Dat weten ze wel, maar het lukt ze niet om te veranderen. Wij laten zien dat laagdrempelige, vraaggerichte aanbod wel degelijk mogelijk is.’ Een Right to Challenge wil de kwartiermaker dit niet noemen. ‘Het zou mooi zijn als we dit samen met een gemeente kunnen lostrekken, maar we hebben nog geen gemeente gevonden om dit mee te doen.’

Maarten Schallenberg, ministerie van VWS

Het kompas laat zien wat er allemaal mogelijk is

‘Vanuit VWS vinden we het belangrijk dat er voor mensen goede zorg en ondersteuning is, dichtbij huis. Het is goed dat iedereen in de samenleving kan participeren en daarvoor de mogelijkheden heeft. Right to Challenge is een positief instrument dat hierbij kan helpen. We zien dat het aantal burgerinitiatieven in zorg en welzijn toeneemt. Met Right to Challenge kunnen bewoners publieke taken van de gemeente overnemen als ze denken dat het beter of goedkoper kan. In het kompas staan hier vele goede voorbeelden van waar gemeenten en burgerinitiatieven hun voordeel mee kunnen doen. De voorbeelden laten zien wat het oplevert als je lokaal de interactie met elkaar zoekt. Je versterkt elkaar.’

Gratis kompas voor gemeenten en buurtinitiatieven

Het kompas ‘Right to Challenge in de Wmo’ is voor gemeenten en buurtinitiatieven die aan de slag willen met het anders organiseren van zorg en ondersteuning. Het kompas geeft op basis van de huidige praktijk suggesties over hoe een challenge tot stand komt, wie erbij betrokken zijn en wat de voor- en nadelen zijn. Behalve achtergrondinformatie bevat het kompas praktijkvoorbeelden en interviews. De voorbeelden laten de verschillende manieren zien waarop burgerinitiatieven, gemeenten en aanbieders hun samenspel vernieuwen. Allerlei gemeenten en buurtinitiatieven komen aan het woord, zoals de dorpscoöperatie Lierop Leeft, de zorgvrijstaat Rotterdam West, buurtcoöperatie Apeldoorn Zuid en de gemeenten Tilburg, Arnhem, Utrecht en Hattum.

Het kompas is ontwikkeld door Movisie, Vilans en LSA. Downloaden via [movisie.nl](https://www.movisie.nl).

Meer informatie: Daan de Bruijn
(d.debruijn@movisie.nl of 06 55 44 05 28).

Oproep

Bent u zelf bezig om uit te vinden hoe het samenspel tussen buurtinitiatieven, gemeenten en aanbieders vernieuwd kan worden? Wilt u Right to Challenge in zorg- en ondersteuning verder vormgeven in uw praktijk? Movisie komt graag in contact met u!

Leren van het verleden: sociaal werk door de jaren heen

19e eeuw – begin 20e eeuw

LIEFDADIGHEID

'VERZUILDE' ARMENZORG MET RELIGIEUZE MOTIVATIE

- Sterk bevoogdend karakter: 'onmaatschappelijkheidsbestrijding'
- Vrijwilligers vanuit gegoede middenklasse, kerken en sociale bewegingen
- Nauwelijks professioneel sociaal werk

1854 Armenwet

1874 Verbod kinderarbeid
'Kinderwetje van
Houten'

1900 Uitbreiding leerplicht
tot 12 jaar

1901 Woningwet Gezond-
heidswetgeving

- Overheid maakt sociale wetten
- Ontstaan volkshuizen en buurt- en clubhuiswerk (1892)
- Oprichting maatschappelijk werk (1903)
- Begin van een landelijke welzijnsstructuur (1908)
- Begin opbouwwerk Drenthe (1925)

1945 – 1965

PATERNALISME

AANPASSEN INDIVIDU AAN OMGEVING

- Individuele en gezinsgerichte hulpverlening. Nadruk op perspectief van de cliënt. Normatieve benadering
- Opkomst social casework, social groupwork en community development
- Ontwikkeling samenlevingsopbouw
- Professionalisering sociaal werk

1952 Ontstaan Ministerie
Maatschappelijk
Werk

1957 AOW

1961 Wet op de
Bejaardenoordelen

1965 Bijstandswet

- In 1952 ontstaat het Ministerie van Maatschappelijk Werk met in 1956 de afdelingen:
- Individueel maatschappelijk werk
- Gezinsgericht maatschappelijk werk
- Maatschappelijk opbouwwerk en onderzoek

1965 – 1980

EMANCIPATIE

VERANDEREN MAATSCHAPPELIJKE STRUCTUREN VOOR INDIVIDUELE ONTPLOOIING

- Emancipatie en activering van individuen en groepen in achterstandsposities
- Tegengaan verpaupering wijken en stadsvernieuwing
- Werksoortendifferentiatie
- Opbouwwerk krijgt prominente plek

1967 WAO

1968 AWBZ

1974 Opbouwwerk in
bijzondere situaties

1974 Knelpuntennota

Overheid beïnvloedt ontwikkelingen binnen sociaal werk sterk met Knelpuntennota en regeling OBS (1974)

Kritiek op welzijnssector:

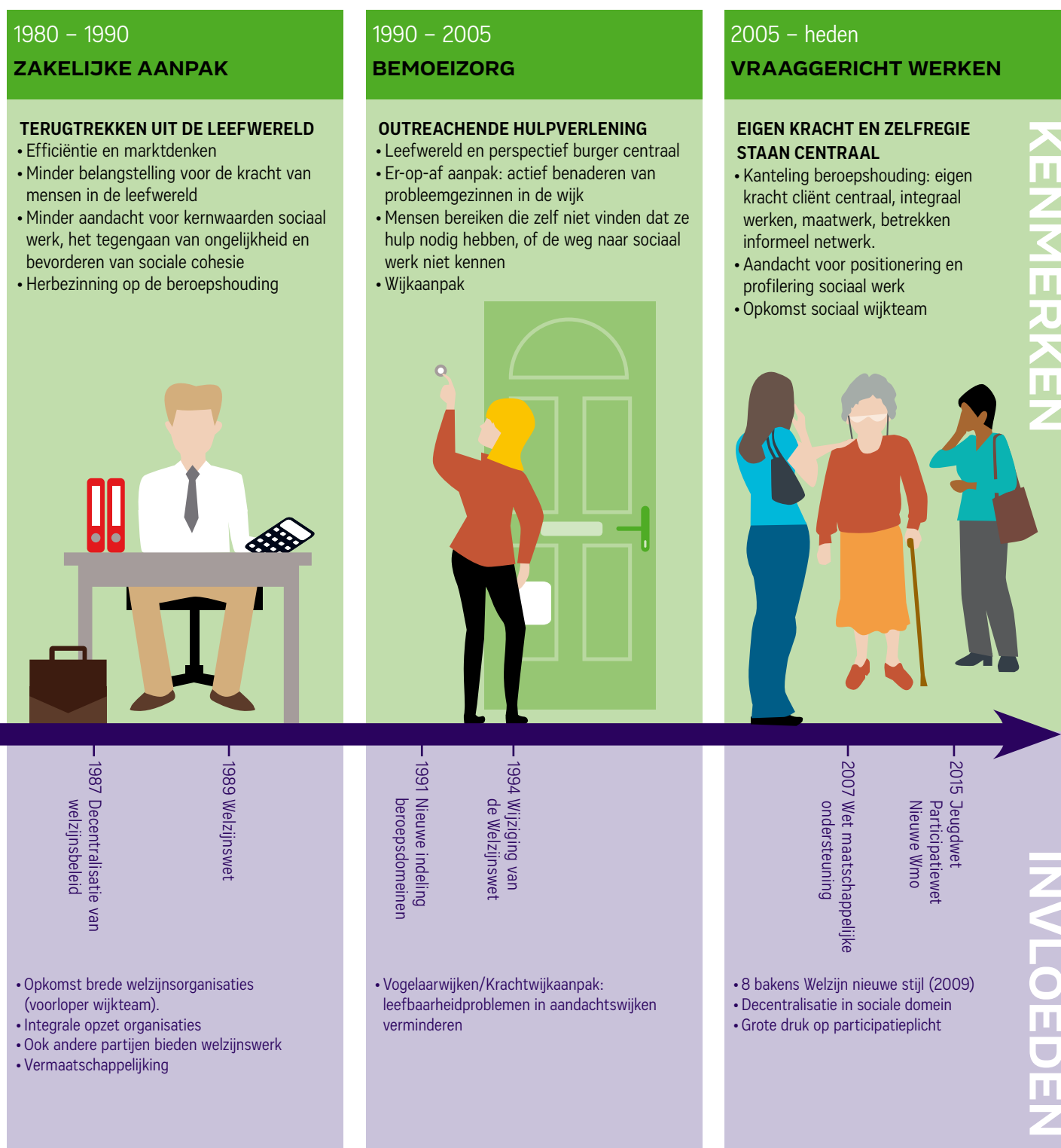
- 'Lof der onaangepastheid' Herman Milikowski (1967)
- 'De markt van welzijn en geluk' Hans Achterhuis (1979)

De geschiedenis laat zien dat de onderlinge verhouding tussen de sociaal werker, burger en overheid voortdurend in beweging is. Maatschappelijke ontwikkelingen beïnvloeden de werkwijze van de sociale professional en de politiek bepaalt in belangrijke mate de voorwaarden voor het sociaal werk. In deze tijdlijn ziet u welke ontwikkelingen het sociaal werk hebben beïnvloed, hoe het vak zich heeft ontwikkeld en welke accenten werden gelegd. Niet alle ideeën van nu, blijken zo nieuw als we denken.

Waarom een tijdlijn?

Tijd om terug te kijken op de rollen van de sociaal werker door de jaren heen. Daarom is in deze tijdlijn een kort historisch overzicht weergegeven over de veranderende rollen van de sociaal werker in relatie tot de burger en de overheid. Wat opvalt, is dat het verleden een golfbeweging laat zien waarin verschillende ontwikkelingen, in een meer of minder gewijzigde vorm, steeds opnieuw terugkeren.

Meer informatie: Corrie van Dam (c.vandam@movisie.nl of 030 789 21 21) en Maaïke Kluft (m.kluft@movisie.nl of 030 789 22 76).

Deltaplan nodig voor aanpak **huiselijk geweld**

Er is een deltaplan nodig voor de aanpak van huiselijk geweld. Dat staat in het manifest 'Huiselijk geweld te lijf' dat in april is aangeboden aan staatssecretaris Van Rijn en VNG-directeur Jantine Kriens door Jacques Wallage van de Kring van Veiligheid. In het manifest roepen bestuurders, beleidmakers, beroepskrachten en ervaringsdeskundigen op tot verbetering van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

'Ondanks een uitgebreid stelsel van preventie, hulpverlening, wetgeving en de grote inzet van deskundige beroepskrachten en vrijwilligers, daalt het aantal slachtoffers niet. Jaarlijks overlijden 21 vrouwen, dertien mannen en dertien kinderen aan de gevolgen. Er gaat in Nederland dus iets verschrikkelijk fout', zei Jacques Wallage bij de aanbieding van het manifest op het ministerie van VWS. 'Het manifest is geen beleidsstuk maar een hartenkreet van betrokken professionals. Ondanks hun grote inzet en toewijding blijven er slachtoffers vallen en worden er fouten gemaakt.'

Versnipperd

Bij de overhandiging prees de staatsecretaris het initiatief. Hij bevestigde dat de ernst van de problematiek de drijvende kracht is waarom er afgelopen jaren flink is geïnvesteerd in de Meldcode, Veilig Thuis en tal van andere instrumenten. Toch is ook voor hem het besef duidelijk dat de prevalentie omlaag moet. Van Rijn onderschreef het belang van goede samenwerking. 'Er is overal versnipperde informatie: hadden we een grotere kans gehad om ernstige incidenten te voorkomen als die signalen eerder bij elkaar waren gekomen? Samenwerking is belangrijk: laten we kolommen opheffen zodat gemeenten integraal verantwoordelijk worden voor dit hele terrein.'

Decentralisaties

VNG-directeur Jantine Kriens kent de problematiek goed vanuit haar jaren als wethouder van Rotterdam. Zij is voorzitter van de stuurgroep Veiligheidshuizen: 'Het gaat bij huiselijk geweld om veel beleidsterreinen en het is onderliggend aan veel andere problemen. De decentralisaties bieden de kans om die focus te ontwikkelen. Niemand wil huiselijk geweld, iedereen is daar boos over. Dat is een enorme drijfveer om verder te komen in het oplossen van deze problemen. Er zullen dan nog steeds fatale gevallen zijn, maar als iemand vier jaar minder geweld mee hoeft te maken, is er al veel bereikt.' Kriens benadrukt dat het niet alleen om beleid gaat. Het sluiten van de kring zit ook in het informele netwerk van burens en vrienden.

Huiselijk geweld is een sluipmoordenaar die jaar in jaar uit toeslaat terwijl we er bij staan

Wallage: 'In onderzoeken zien we een steeds terugkerend patroon: veel instanties, vaak versnipperde informatie, onvoldoende samenwerking en onvoldoende gezamenlijk gevoelde verantwoordelijkheid.'

Tussen de oren

'Ieder heeft een eigen specialisatie: jeugdzorg is geen maatschappelijk werk, de huisarts is de politie niet. De gezinsvoogd heeft een eigen rol, de wijkteams hebben een eigen rol, het strafrecht is geen hulpverlening en ga zo maar door. Die specialisatie heeft dus een keerzijde. Iedere instantie heeft zijn eigen financiering, een eigen intake en gaan anders om met capaciteit, prioriteiten en wachtlijsten. Dat geeft weinig ruimte voor samenwerking. Er moet iets veranderen tussen onze oren. We moeten tekenen voor een nieuwe, gezamenlijke ambitie, namelijk: sluit de kring van veiligheid. Laten we gezamenlijk om een gezin staan en de kring sluiten. Zorgen dat er sprake is van wat wij noemen 'nabije alertheid'. Dat is een keus. Die keus vraagt om gezamenlijke training. Instellingen moeten medewerkers ook de ruimte geven voor die samenwerking. Want de kring van veiligheid sluit zich niet vanzelf.'

Mede-ondertekenaars

Tineke Franssen van Stichting Zijweg bood het Manifest aan de Vaste Kamercommissie van VWS aan: 'Hulpverlening aan de slachtoffers kan en moet beter. Luister meer naar de mensen die het aangaat. Slachtoffers worden te weinig gehoord en vaak niet geloofd. Als een vrouw jarenlang huiselijk geweld heeft meegemaakt en uiteindelijk besluit om weg te gaan, dan werkt het niet om de vader het gezag over de kinderen te laten houden. Dan gaat het geweld door en zijn we geen barst opgeschoten.'

Het is een uiterst pijnlijke conclusie dat huiselijk geweld niet afneemt

Annelies Boode, districtsmanager Humanitas Oost bood het manifest aan het vrijwilligerswerk aan: 'Ook wij omarmen de conclusies, we doen al veel goed, maar er moet echt een tandje bij. Je kunt dit niet alleen bij de beroepskrachten neerleggen. We willen daarom ook de verbinding leggen naar de sportkoepels, het is iets van de hele samenleving. Hoe we dat precies moeten invullen weet ik nog niet, maar de bereidheid is er zeker!'

Meer informatie: Lou Repetur (l.repetur@movisie.nl of 030 789 21 17).

Wat wil de Kring van Veiligheid?

1. Een actieve samenleving tegen geweld

Alle betrokkenen – ook omstanders, burens, familieleden en vrijwilligers – moeten leren om de ernst van partnergeweld en kindermishandeling beter te duiden, het gesprek aan te gaan en zo nodig alarm slaan.

2. Professionals die samenwerken

Meer samenwerking en een brede verantwoordelijkheid. Waar nodig de grens van je formele taak overschrijden. Consequent leren van incidenten, good practices bespreken en elkaar kritisch bevragen.

3. Een Nationaal Rapporteur

Een waakhond en aanjager die op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling agendaert, monitort, signaleert, stimuleert en verbindt.

Ondertekenaars Manifest Kring van Veiligheid

Jacques Wallage, voorzitter Kring van Veiligheid, Annelies Boode, districtsmanager Humanitas Oost, Aleid van den Brink, directeur-bestuurder Blijfgroep, Johan Brongers, directeur-bestuurder Welzijnsgroep Tinten, Tineke Franssen, voorzitter stichting Zijweg, Oetra Gopal, wethouder gemeente Hoogezand-Sappemeer, Janet ten Hoope, plv. hoofdofficier van justitie Openbaar Ministerie, Ans van de Maat, raad van bestuur Intermetzo, Majone Steketee, raad van bestuur Verwey-Jonker Instituut, Janis Tamsma, plv. districtschef Politie Friesland en met expertise van Movisie en het Nederlands Jeugdinstituut.

Empowerment zorgt ervoor dat mensen niet steeds weer gekwetst worden

Movisie houdt op 14 juni een conferentie over de vraag waarom empowerment juist nu nodig is. Een van sprekers op de bijeenkomst is hoogleraar sociaal werk Tine van Regenmortel. Ze pleit voor interventies die de kracht van mensen aanspreken (empowerment), ook al is hun effectieve werking niet altijd zonneklaar met het huidige bewijsmodel aan te tonen.

Tine van Regenmortel is iemand die in hele korte tijd een sfeer van vertrouwelijkheid weet te creëren, een ambiance ook die ervoor zorgt dat je zonder omhaal van woorden meteen tot de kern van de zaak kan komen.

U bent een groot pleitbezorger van empowerment, maar wat is dat eigenlijk? En wat heeft bijvoorbeeld een armoezaaier aan deze interventie?

‘Voor mij is empowerment, zoals de Amerikaanse psychologen Julian Rappaport en Marc Zimmerman (1988) dat hebben gedefinieerd, een proces van versterking waarbij individuen, organisaties en gemeenschappen greep krijgen op de eigen situatie en hun omgeving, via het verwerven van controle, het aanscherpen van kritisch bewustzijn en het stimuleren van participatie.’ ‘Voor het armoedevraagstuk moet je empowerment op verschillende niveaus inzetten, op individueel, groeps- en buurtniveau en op die van organisatie, beleid en samenleving. Doe je dat niet, dan kan het gebeuren dat, zoals in Nederland, empowerment

wordt vertaald als eigen verantwoordelijkheid en armoede als typisch gevalletje eigen schuld-dikke bult. Het is precies dit blaming the victim-discours waartegen empowerment zich afzet, zonder te vervallen in het omgekeerde blaming the system.’

Dus armoedebeleid is voor u een synthese van maatschappijkritiek en een appel op individuele verantwoordelijkheid?

‘Armoedebeleid moet uitgaan van sociale rechtvaardigheid, dat zou het verbindend kader moeten zijn dat over de verschillende beleidsdomeinen - huisvesting, gezondheid, onderwijs – heen wordt gehanteerd. In Vlaanderen waar armoede al ruim twintig jaar op de agenda staat, wordt het gezien als meer dan een gebrek aan geld. Ofwel, armoede staat voor sociale en economische achterstand op verschillende niveaus, ongelijkheid van kansen en gebrek aan waardering en is altijd nauw verbonden met de omgeving. Kijk naar het fenomeen van generatiearmoede, mensen die in behoeftige omstandigheden opgroeien, hebben grote moeite om te profiteren van de mogelijkheden die een samenleving iedereen in principe biedt. Die brede Belgische visie op armoede is in Nederland nog lang geen gemeengoed.’

Gelet op bijvoorbeeld de armoede die van generatie op generatie overgaat, kun je je afvragen of het wel mogelijk is om aan je omgeving te ontsnappen.

‘Mensen in armoede kunnen zelf hun machteloosheid en krachteloosheid overwinnen, maar hebben wel enige ondersteuning nodig daarbij. De samenleving moet de armen meer aanspreken op hun veerkracht

en hen tegelijkertijd betere toegang bieden tot het economisch, cultureel en sociaal kapitaal van de maatschappij. Daartoe moeten onder meer vooroordelen over armoede en sociale kwetsbaarheid uit de weg geruimd worden. In het onderwijs bijvoorbeeld doen docenten aantoonbaar minder beroep op de talenten en kwaliteiten van leerlingen uit arme gezinnen. Want, zo luidt het vooroordeel, deze kinderen zouden minder aspiraties hebben. Een dergelijke opvatting staat de sociale mobiliteit voor leerlingen uit arme gezinnen behoorlijk in de weg omdat het weinig oog heeft voor het slecht passende onderwijsaanbod en dito schoolcultuur.’

Mensen die in armoede leven, vormen een relatief kleine groep, dus waar zou de samenleving zich druk over maken?

‘Als we een inclusieve of rechtvaardige samenleving willen zijn dan staat de toenemende tweedeling daar haaks op. Daarnaast is er het veiligheidsaspect, wanneer groepen te weinig binding hebben met de samenleving brengt dat vroeg of laat risico's met zich mee voor de kwaliteit en veiligheid van de maatschappij. Niemand wordt daar beter van.’

En om die risico's te verkleinen gaan we armen en kwetsbaren 'in hun kracht zetten'?

‘Empowerment is bedoeld om de eigen kracht van mensen en de kwaliteit van hun leven te versterken. Dat gebeurt nog te vaak volgens een strak normen- en waardenpatroon van middenklasse origine, maar het is echt een misvatting dat we mensen kunnen empoweren door ze een simpele gedragscursus aan te bieden die

Empowerment is een proces van krachtversterking van binnenuit dat door de omgeving ondersteund moet worden

▲ Tine van Regenmortel

bovendien niet past bij hun levensstijl en ambities. Empowerment is een proces van krachtversterking van binnenuit dat door de omgeving ondersteund moet worden.'

U bent wetenschapper en lid van de Erkeningscommissie effectieve sociale interventies, ook in die commissie houdt u zich met empowerment bezig. Vanwaar toch uw engagement?

Tine van Regenmortel lacht een schitterende en aanstekelijke lach, alvorens te antwoorden. 'Ja, die vraag krijg ik vaker voorgelegd.' Dan serieus: 'Zelf kom ik uit een bevoorrecht gezin, maar op school viel mij op dat de kinderen die minder mee konden door de leerkracht ongelijk en zelfs beledigend werden behandeld. Ook in mijn

eerste praktijkwerk met multi-probleem-situaties kwam dit naar voren en werden krachten van kwetsbare mensen niet gezien. Noem mijn motivatie een gevoel van sociale rechtvaardigheid en ook groot respect voor het eerstelijnswork.'

'Dan over de Erkeningscommissie, die u zo tussen neus en lippen noemde: de commissie kijkt of sociale interventies bewezen effectief zijn. Met dien verstande dat als het bewijs nog niet geleverd zou zijn, dat de commissie daarmee niet per se zegt dat de interventie dus niet goed is. En hier is dan de link met empowerment. Er zijn interventies, bijvoorbeeld gericht op empowerment, die voor groepen relevant zijn, ondanks dat de effectieve werking wellicht nog niet kan worden aangetoond

met het huidige, uit de medische wereld, afkomstige bewijsmodel. Daar komt nog bij dat effectiviteit van een methode, maar een deel is om de effectiviteit te bepalen. Er is bijvoorbeeld ook de effectiviteit van de professional, de organisatie en de eigenschappen van de cliënt. Met die belangrijke relativisering in het hoofd werkt de commissie aan een wetenschappelijke onderbouwing van interventies waar niet enkel de cliënten, maar ook de professionals baat bij kunnen hebben.'

Lees meer over de Erkeningscommissie effectieve sociale interventies op movisie.nl.

Aanpak armoede meer dan alleen oplossen schulden

Armoede in Nederland neemt toe. Meer dan 1,25 miljoen mensen hebben een inkomen onder de armoedegrens. Voor gemeenten is de aanpak van armoede misschien wel de belangrijkste opgave van dit moment. Het dossier Wat Werkt bij de aanpak van armoede zet in feiten en cijfers uiteen wat de beste manieren zijn om armoede aan te pakken.

Sinds de economische crisis is de armoede in Nederland met ruim een derde gegroeid. In 2013 hadden ruim 1,25 miljoen mensen een inkomen onder de armoedegrens, in 2007 waren dat er iets minder dan 850.000 personen. Een groot deel, meer dan 410.000 personen, leeft al langer dan drie jaar in armoede. Het bepalen van de omvang van armoede is een lastige opgave. Het SCP kiest voor een beperkte benadering van armoede, namelijk in termen van financiële tekorten. Terwijl er steeds meer erkenning is voor de opvatting dat armoede meer is dan alleen een kwestie van een gebrek aan inkomen. Het heeft ook betrekking op maatschappelijke participatie en sociale uitsluiting. Armoede is een breed en meervoudig vraagstuk dat gepaard gaat met talloze problemen. Uit onderzoek weten we dat armoede samengaat met slechte fysieke en psychische gezondheid, waaronder stress, depressies, chronische aandoeningen, een lagere levensstevredenheid en een kortere levensduur.

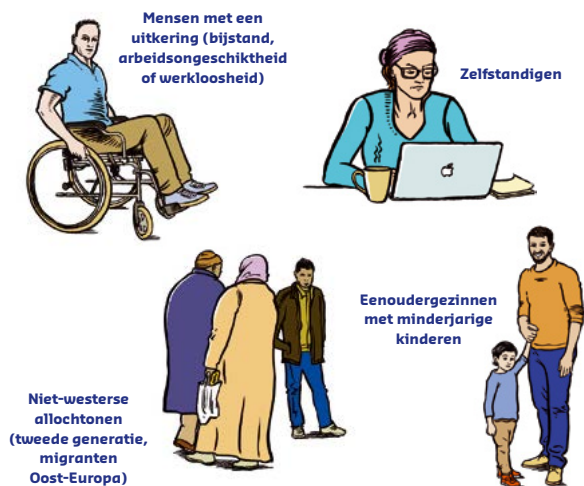
En kinderen blijken op school slechter te presteren, overtreden vaker de regels en zijn onzeker door de schaamte die armoede met zich meebrengt.

Werk

Een belangrijke bijdrage in de aanpak van armoede is het investeren in opleiding en arbeid. Zo resulteert werk direct in een uitbreiding van het sociale netwerk door het leren kennen van nieuwe collega's en andere werkrelaties. Uit de cijfers van het SCP blijkt maar liefst 40% van de armen, door het vinden van werk uit de armoede te komen. Maar armoede is meer dan een kwestie van een tekort aan inkomen. Te nadrukkelijk inzetten op werk miskent eveneens dat er steeds meer werkende armen zijn. Vooral aan de onderkant van de arbeidsmarkt ontvangen werkenden steeds lagere lonen. Ook kan het aanvaarden van werk een armoedeval betekenen doordat dat allerlei subsidies en andere inkomsten verminderen waardoor de vooruitgang in inkomen teniet wordt gedaan.

WAT IS HET PROBLEEM?

Groepen met een verhoogd armoederisico:

Brede aanpak

Om structureel een oplossing te bieden, is er meer nodig dan alleen het oplossen van de schulden. Volgens Hanneke Mateman, projectleider Effectiviteit, mag in die aanpak de focus nog meer liggen op gedragsverandering en, indien nodig, langdurige hulpverlening. 'Onze aandacht moet gaan naar de mensen met financiële problemen. Naast het vergroten van het zelfvertrouwen en het bevorderen van de financiële zelfredzaamheid is het ook belangrijk om (tijdelijke) support te bieden, bijvoorbeeld vanuit een vrijwilliger of organisatie. Uitstroom uit armoede is niet eenvoudig. Een effectief armoedebestrijdingsbeleid gaat uit van een brede integrale aanpak met voldoende oog voor het individu. In het Wat Werkt dossier staan enkele succesvolle aanpakken en kansrijke voorbeelden die professionals, maar ook overheden en burgers, kunnen inspireren in de aanpak van armoede.'

Download: [Wat werkt bij de aanpak van armoede op movisie.nl](http://Watwerktbijdeaanpakvanarmoede.opmovisie.nl).

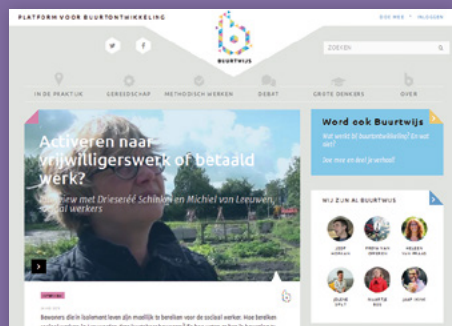
Ben je al buurtwijs?

Buurtwijs.nl is een nieuw platform voor stadsmakers, buurtwerkers, sociaal ondernemers, samenlevingsopbouwers, beleidsbepalers, studenten en onderzoekers. Hier wisselen ze verhalen, praktijkervaringen en kennis over buurtontwikkeling uit. Er is aandacht

voor beproefde methoden en het erfgoed van grote denkers op dit gebied. Ook is er ruimte voor debat. Bijvoorbeeld over buurtvoorzieningen als sociaal bindmiddel of over het stimuleren van gemengd wonen als oplossing voor sociale ongelijkheid.

Wat biedt Buurtwijs?

- Verhalen van buurtwerkers, stadsmakers en samenlevingsopbouwers over hun aanpak.
- Artikelen over grote denkers en hun theorieën die relevant zijn voor de praktijk.
- Korte beschrijvingen van methoden en instrumenten met links naar meer verdieping.
- Interviews en columns van voortrekkers over buurtontwikkeling en methodisch werken.

- Antwoord op vragen van deelnemers over het nut van methodisch en evidence informed werken of over methoden die een sociaal wijkteam kan inzetten om actief burgerschap te stimuleren.

Buurtwijs is een initiatief van Movisie in samenwerking met Sociale Vraagstukken, Canon Sociaal Werk Nederland en het Landelijk Samenwerkingsverband Actieve Bewoners. Ook diverse hogescholen willen mee gaan werken. Het platform wordt gedragen door de deelnemende organisaties maar bestaat uit de bijdragen van de bezoekers. Samen zijn zij: Buurtwijs.

Meer informatie: Silke van Arum
(s.vanarum@movisie.nl of 030 789 20 22).

Sociaal maakt Gezond

Dat sociaal werk een belangrijke bijdrage levert aan de gezondheid van zowel jong als oud is bekend. Maar toch is het nog vaak 'ieder voor zich' in de domeinen sociaal en gezond. Wat extra aandacht voor de verbinding tussen welzijn, preventie, eerstelijns gezondheidszorg en publieke gezondheid blijft welkom. Movisie en Sociaal Werk Nederland (nieuwe naam MOgroep) onder tekenden daarvoor bijna twee jaar geleden het Nationaal Programma Preventie/Alles is gezond over het belang van preventie in de

gezondheidszorg. Ze spraken af om onderzoek, waaruit blijkt dat sociaal bijdraagt aan gezond, te ontsluiten en geslaagde interventies te verzamelen en te verspreiden.

In het digitale magazine 'Sociaal maakt Gezond', staan twaalf praktijkvoorbeelden waarvan Movisie en Sociaal Werk Nederland vinden dat ze een goed beeld geven van de samenwerking tussen welzijn en gezondheidszorg. Positieve aanpakken zijn onder meer: Welzijn op Recept, WIJ, Natuurlijk

een netwerkcoach!, Ruilgoederenbank en Huiskamers van de Buurt. Met deze voorbeelden willen we professionals inspireren en stimuleren om deze verbinding, ook in hun eigen werkomgeving, te initiëren.

Gezond en wel in de wijk punt nl

Wie wil werken aan een gezonde wijk, kan kiezen uit vele interventies. Een deel daarvan is erkend. Waarom zijn deze erkende interventies een slimme keuze? En hoe werken ze in de praktijk? Lees gezondenwelindewijk.nl. Naast inspiratie biedt dit magazine een handige toegang tot zeven databanken met erkende interventies.

Met het magazine kunnen gemeenten en professionals direct aan de slag. Welke interventies kun je inzetten? En waar vind je die interventies? In het magazine komen diverse professionals en gemeenten aan het woord. Zij geven tips en vertellen waarom bepaalde interventies effect hebben gehad

in de wijk. Bijvoorbeeld hoe je mantelzorgers van dementerenden ondersteunt zodat zij niet overbelast raken. Of hoe je jonge moeders met gesprekken kunt helpen zodat verwaarlozing en kindermishandeling kan worden voorkomen.

Het magazine gezondenwelindewijk.nl is een samenwerkingsproject van de landelijke kennisinstituten Nederlands Jeugdinstituut, Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, RIVM Centrum Gezond Leven, Kenniscentrum Sport, Movisie, Trimbos-instituut en Vilans die de kwaliteit en effectiviteit van interventies beoordelen en deze 'erkende' interventies presenteren in hun databanken.

Meer informatie: Peter Rensen
(p.rensen@movisie.nl of 06 22 82 70 61).

De deeleconomie rukt op

Medio 2015 verscheen de publicatie 'Nieuwe rijkdom in de wijken' over de betekenis van deeleconomie voor wijkbewoners. Movisie gaat in gesprek met één van de auteurs, Minouche Besters.

Deeleconomie, wat is het?

'Delen is natuurlijk van alle tijden. Denk aan bibliotheken en weggeefwinkels. Maar door slimme technologieën is de deeleconomie in een versnelling geraakt. Online platforms geven mensen toegang tot (ongebruikte) spullen, diensten, kennis of netwerk.'

Wat maakt dit verschijnsel zo bijzonder?

Minouche Besters: 'Nooit eerder in de geschiedenis was delen op deze schaal mogelijk. De online platformfunctie is daarin cruciaal. De schaalbaarheid is enorm. Stel je voor, er zijn heel veel verschillende mensen actief op platformen, uit allerlei lagen van de samenleving en van alle leeftijden. Je komt hierdoor met mensen in aanraking die je anders niet zou treffen. Daardoor heb je een enorm bereik. Dit vergroot de kans dat jij gaat vinden wat je zoekt. Of dat hetgeen

jij aan wilt bieden, wordt afgenomen. Dat maakt deze platformen heel waardevol.'

Online platforms, meer dan delen alleen?

'Ja, het in contact komen met nieuwe mensen speelt een belangrijke rol bij de ontwikkeling van mensen. Door ons onderzoek kwamen wij erachter dat mensen niet alleen blij zijn met de geleende bouwstofzuiger via Peerby, maar dat deelname ook een ander effect heeft. Zo geeft een kwart van de aanbieders aan nieuwe vaardigheden te hebben opgedaan. En soms ontdekken mensen een nieuw talent bij zichzelf. Het ontwikkelen van nieuwe vaardigheden geldt vooral voor aanbieders. Zo heeft vijf procent van de aanbieders van eten of hulp een baan gevonden, onder andere door nieuw of herwonnen zelfvertrouwen en het leren van nieuwe vaardigheden, zoals plannen en goed luisteren. Ook vergroot deelname het empathisch vermogen bij mensen. 25 procent van de mensen is positiever over elkaar gaan denken door deelname aan een online platform. Dat zijn belangrijke uitkomsten die bij kunnen dragen aan de ontwikkeling van de participatiesamenleving.'

Van formele zorg naar informele steun?

'Zestig procent van de hulpvragers op zorgvoorelkaar.com noemt de site een noodzaak om de benodigde hulp te vinden. Een op de vijf vraagt hulp die ze niet binnen het eigen bestaande netwerk durft te zoeken. De nieuwe, informele manier van delen leidt bovendien tot meer contacten in de buurt en zorgt ervoor dat mensen makkelijker hulp en zorg durven te vragen. Meedoen op een platform draagt dus ook bij aan vermindering van vraagverlegenheid. Op de platformen zijn alleen mensen actief die graag willen helpen. Je doet hen er dus een plezier mee als je een hulpvraag stelt. Dat voelt heel anders dan dat je een familielid vraagt. En omdat andere mensen vragen stellen, durf je het zelf ook.'

Wat weten we over het gebruik van deelplatforms in anonieme wijken?

'Gebruikers van deelplatformen geven in overgrote meerderheid aan zich veilig te voelen in de wijk waar ze wonen. Ook het vertrouwen in de mede-buurtgenoten is hoog. Wel zie je dat aanbieders hier positiever in staan dan afnemers. De vraag is of het attitude is, of dat het echt wat zegt over de wijk waar men woont. Dat willen we graag verder onderzoeken. De delers lijken

Het nieuwe delen leidt tot meer contacten in de buurt

doorgaans positief in het leven te staan en hebben groot vertrouwen in de medemens. Ook zien we meer hoger dan lager opgeleiden op de door ons onderzochte platforms. Dit betekent overigens niet dat de platforms voor mensen in lastige wijken of voor mensen met minder vertrouwen geen nut hebben. Eerder andersom, wellicht groeit het vertrouwen juist. Het vraagt wel een extra inspanning.'

Is de deeleconomie toegankelijk voor mensen die weinig te delen hebben?

'Er is juist heel veel te halen voor mensen met beperkte middelen! Zij hebben ook veel te geven. Zodra mensen iets aanbieden op een platform komen zij erachter dat ze iets hebben wat anderen nodig hebben. Hoe klein ook. Het delen maakt dat zij zich van waarde voelen. Dit werkt empowerend. We kunnen dit nog veel meer benutten. Is het bijvoorbeeld mogelijk dat mensen gaan koken voor buurtbewoners en op deze manier hun eigen maaltijd kosteloos kunnen nuttigen? Het zou mensen die leven in armoede of mensen die schulden hebben

Minouche Besters

Minouche Besters is politicoloog en partner bij Stipo, bureau voor stedelijke ontwikkeling. Zij houdt zich bezig met stedelijke sociale & technologische innovaties waaronder de deeleconomie. Twitter: [@mbesters](https://twitter.com/mbesters)

enorm helpen en daarnaast mogelijk hun eigenwaarde vergroten. Maar ook kan het bijdragen aan meedoen in de samenleving. Bijvoorbeeld als je een muziekinstrument kunt lenen voor je kind via Peerby en het daardoor wel op muziekles kan.'

Welke tips heb je voor sociale professionals die werken met kwetsbare groepen?

'De deeleconomie zou veel meer benut kunnen worden door overheden en maatschappelijke organisaties die werken met kwetsbare groepen. Je moet mensen helpen om deze platforms te leren gebruiken. Dit vergt een tussenstap. Dus meer dan alleen iemand adviseren om de app Peerby te downloaden. Er kan van alles spelen. Vertrouwen in de medemens kan een punt van aandacht zijn. Zowel positief (iemand heeft te veel vertrouwen waardoor misbruik op de loer ligt) als negatief (iemand heeft geen vertrouwen). Maar ook ideeën over delen: toegang versus bezit. Durf je het gesprek aan te gaan met mensen? Wat zijn hun beelden, waar zien ze tegenop, speelt schaamte of vraagverlegenheid?'

Valkuil?

'Het is essentieel dat je zelf ervaring opdoet met platformen. Dan begrijp je ook beter de kansen en de dingen waar mensen mogelijk tegenaan lopen. Help mensen positieve ervaringen op te doen. Doe het misschien groepsgewijs, met een paar bewoners die

samen proberen of het wat voor hen is om thuiskok te zijn. Of door een gesprek aan te gaan over spullen lenen. Welke spullen mis je, wat heb jij dat een ander misschien kan gebruiken? Het voorbeeld van BijzonderThuisafgehaald laat zien dat er veel mogelijk is. Ook elders doen welzijnswerkers ervaring op, bijvoorbeeld met lichtverstandelijk beperkten en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Kortom: sociale professionals

spelen een belangrijke rol in het verlagen van de drempel van online deelplatformen.'

Meer informatie: Movisie onderzoekt dit jaar tijdens verschillende sessies de impact van de deeleconomie in de aanpak van armoede en schulden. Meer informatie of aanmelden via Christine Kuiper (c.kuiper@movisie.nl of 030 789 21 03).

Bekende Nederlandse voorbeelden die door Stipo onderzocht zijn

Thuisafgehaald.nl. Thuisafgehaald is een online platform waarop je in heel Nederland maaltijden met je buurtgenoten kunt delen. Voor kwetsbare groepen heeft Thuisafgehaald een aangepaste oplossing onder de noemer BijzonderThuisafgehaald. Vaste thuiskoks worden hier gekoppeld aan kwetsbare mensen uit de buurt, zodat er een vast gezicht is en mensen de maaltijd niet zelf hoeven af te halen.

Peerby.com. Dit platform maakt het mogelijk om spullen te lenen van mensen in de buurt. Denk aan boormachines, roeiboten of een partytent en alles wat daartussenin zit. Via PeerbyGo kunnen mensen ook spullen verhuren aan buurtgenoten, zodat je er iets extra's aan kunt verdienen.

Zorgvoorelkaar.com. Dit is een gebruiksvriendelijk platform waar mensen met een hulpvraag en mensen die graag wat voor een ander betekenen, elkaar eenvoudig en veilig kunnen vinden.

Meer weten?

Lees de publicatie 'Nieuwe Rijkdom in de wijken. Online delen is het nieuwe hebben' van Minouche Besters en Sander van der Ham, Stipo, op mogroep.nl. Aan dit onderzoek werkten 800 deelnemers mee van Peerby, Thuisafgehaald en Zorgvoorelkaar.

Niet problematiseren, gewoon meedoen

Bij VoedselLoket Almere zijn vrijwilligers met een beperking de normaalste zaak van de wereld. Op elke tien vrijwilligers zijn er drie die begeleiding hebben vanwege een of andere beperking. Dat dit goed verloopt, heeft volgens hen alles te maken met een positieve houding van de vrijwilligersorganisatie.

We kunnen het altijd proberen, zegt Voedselbank-directeur Peter Mons als hij de vraag krijgt of iemand met een beperking vrijwilligerswerk kan doen bij het VoedselLoket. Mons is oprichter en directeur van VoedselLoket Almere. Met 130 vaste vrijwilligers en 700 tijdelijke vrijwilligers is dit de grootste professionele vrijwilligersorganisatie in Almere. Veel van de vrijwilligers hebben een psychische, lichamelijke of verstandelijke beperking. 'Drie op de tien vrijwilligers heeft begeleiding nodig. Die verhouding is goed werkbaar.'

Talenten inzetten

Mons is positief over het inschakelen van vrijwilligers met een beperking. 'Het is leuk. Ik vind het vooral motiverend om te zien hoe deze vrijwilligers zich ontwikkelen. Als je ze vertrouwen geeft, kunnen ze meer dan ze zelf denken. Zo hebben we iemand die instroomde met als diagnose ernstig autisme. Nu helpt hij elke dag vrijwilligers en soms zelfs klanten. En dat vindt hij heel erg leuk. We proberen zelfs om zijn diagnose te laten veranderen.' En zo heeft Mons meer voorbeelden. Jongens die begonnen met vakken vullen en nu de kassa draaien.

Ontwikkelen

Hoe dit lukt? 'Je moet een beetje kunnen inschatten hoe je ze kunt prikkelen', zegt Mons. 'Het helpt ook dat wij een middelgrote vrijwilligersorganisatie zijn. Ik ken alle vrijwilligers en ik ken alle vrijwilligersklussen die moeten worden gedaan. Ik kan vrij makkelijk zeggen: jij doet nu dit, maar wat vind je ervan om dat te proberen?' Een tweede voorwaarde is dat mensen elkaar accepteren zoals ze zijn. 'Dat is de sleutel. Niemand vraagt waar hij vandaan komt of wat hij mankeert. We hebben allemaal wel wat. De één doet een beetje zus, de ander een beetje zo. We hebben geen vooroordelen en we gaan mensen geen label opplakken.'

Gesprekjes

Wat ook bijdraagt aan het succes: open praten. De cursus 'Focus Op Talent' besteedt hier aandacht aan. Deelnemers brengen naast wat zij goed kunnen, ook in kaart waar hun gevoeligheden liggen. Wat moet de vrijwilligersorganisatie over je weten? Mons: 'Ik vraag in het allereerste contact met een nieuwe vrijwilliger altijd: wat zijn je aandachtspunten? Waar kun je echt niet tegen en wat doe je dan? Dan zegt iemand bijvoorbeeld dat hij wegloopt als er iets gebeurt waar hij niet tegen kan. Dan zeg ik: dus je loopt weg terwijl je eigenlijk wil dat ik naar je toe kom? Ja, knikt hij. Dan zeg ik: zullen we het eens omdraaien, dat jij naar mij toe komt als je merkt dat je er niet meer tegen kan?' Op deze manier, legt Mons uit, ontstaat een open en veilige sfeer. Zijn advies aan andere vrijwilligersorganisaties? 'Ga het doen. Niet zenuwachtig worden of het ingewikkeld maken. Een vrijwilliger met een beperking komt binnen. Dat is Jan of Aicha en dat is het dan.'

Meer informatie: Els Hofman (e.hofman@movisie.nl of 030 789 20 25).

Talentvolle mensen met een beperking actief in de buurt

Vrijwilligerswerk geeft mensen met een beperking kansen om hun talenten in te zetten. Bijvoorbeeld in hun buurt. Maar dan moeten zij wel aan de slag kunnen!

Met het project *Talentvolle mensen met beperkingen actief in de buurt* zetten samenwerkingspartners Movisie, Heliomare en MEE IJsseloevers in op een goede match tussen mensen met een beperking en vrijwilligersorganisaties. Het project is met steun van het Oranje Fonds in 2015 tot stand gekomen en loopt door tot en met 2016. Het doel: meer mensen laten profiteren van de mogelijkheden die vrijwilligerswerk biedt. Inmiddels draait het project op volle toeren in drie steden: Almere, Deventer en Zaanstad.

Mensen met een beperking krijgen op deze locaties een training om te ontdekken wat hun talenten en wensen zijn. Er wordt ingezet op duurzame (keten)samenwerking tussen zorgaanbieders, welzijnsorganisaties en vrijwilligersorganisaties om de drempel naar vrijwilligerswerk te verlagen. Vrijwilligersorganisaties krijgen hulp bij het begeleiden van hun vrijwilligers.

In Almere werken MEE IJsseloevers, InteraktContour en de Vrijwilligerscentrale samen om (meer) mensen met een beperking in hun eigen buurt naar vrijwilligerswerk toe te leiden. Zo heeft nu één van de cliënten van InteraktContour, organisatie voor niet-aangeboren hersenletsel, de training gevolgd en is inmiddels aan de slag bij VoedselLoket Almere. Andere cursisten zijn bij andere organisaties als vrijwilliger actief.

VIJF VRAGEN AAN...

Journalist **Marcel van Engelen** werkt aan een journalistiek onderzoek naar vijf interventies die zijn opgenomen in de databank Effectieve sociale interventies. Het boek, dat in het najaar verschijnt, brengt de praktijk van interventies in beeld.

1

Hoe ga je te werk?

'We hebben vijf interventies uitgezocht, die qua thema's en doelgroepen een zo representatief mogelijk beeld van de interventies uit de databank geven. Van elke interventie bezoeken we twee locaties waar de interventie wordt uitgevoerd. Deze locaties zijn verspreid over het hele land. Tijdens de praktijkbezoeken gaan we in gesprek met professionals, leidinggevend en deelnemers / cliënten. We lopen eigenlijk de hele dag mee met de dagelijkse praktijk van een interventie en zijn dus ook aanwezig bij de activiteiten'.

2

Met welke blik ga je op pad?

'We bereiden ons goed voor door de interventiebeschrijving uit de databank te lezen en een vooraf gesprek met de interventie-eigenaar. Hierdoor weten we hoe de interventie is opgezet en kunnen we tijdens onze praktijkbezoeken zien of er van de oorspronkelijke aanpak wordt afgeweken. Verder was de blik juist bewust heel erg open en observerend'.

3

Wat maakte indruk?

'De praktijkbezoeken hebben me geraakt. Bijvoorbeeld bij het ontmoetingscentrum voor dementiërenden en hun mantelzorgers. Daar word je geconfronteerd met deze ziekte en wat het betekent voor mantelzorgers. Dat ontroert. Maar ook hoe bevlogen professionals zijn. Bijvoorbeeld bij Thuis op straat, waar de 'coördinator' ontzettend betrokken is. Hij kent iedereen in de buurt, gaat weloverwogen te werk, heeft de theorie paraat en weet de interventie goed over te dragen aan zijn team. Zo iemand is gewoon 24/7 aan de slag'.

4

Worden de interventies uitgevoerd zoals ze bedoeld zijn?

'Over het algemeen komt de praktijk redelijk overeen met de kernelementen van de interventies. Bij een meer op zichzelf staande interventie gaat dit vaak goed. Onze indruk is dat dit lastiger te realiseren kan zijn bij interventies waar in een bestaande praktijk een gedragsverandering bij professionals vereist is. Professionals moeten hierbij hun patronen loslaten en een andere manier van werken eigen maken. Daarnaast bieden sommige interventies in het handboek of richtlijnen ook meer ruimte voor eigen invulling dan anderen'.

5

En, wat wordt het eindresultaat?

'Uiteindelijk worden het vijf aansprekende verhalen over wat er nou echt in de praktijk van een interventie gebeurt. Doel is om de interventie tot leven te brengen. Wat gaat er goed? Maar we schrikken ook niet terug om te vertellen over wat er minder goed gaat. De verhalen geven daarmee een eerlijk beeld. Daarnaast brengen we ook conclusies in beeld. Bijvoorbeeld over wat wij gezien hebben over de modelgetrouwheid in de uitvoering. Hoeveel doet dat er toe? Zijn de professionals niet veel belangrijker?'

Een reality-check voor je vrijwilligersorganisatie

Vrijwilligerswerk is leuk en zinvol en talloze mensen doen het met veel inzet en plezier. Maar de grote diversiteit aan vrijwilligersactiviteiten is bij veel mensen nog onbekend. Daarom reiken Movisie en partners de Meer dan handen vrijwilligersprijzen uit. Vorig jaar won Stichting Move de hoofdprijs van € 5.000. Waarom deden zij mee aan deze prijs? En wat heeft de prijs opgeleverd?

Breng studenten en kinderen bij elkaar en laat hen samen activiteiten voor minder bedeelde buurten bedenken en uitvoeren. Resultaat: een opgeknapte hangplek, een sporttoernooi of een spelletjesmiddag voor alle kinderen in de buurt. Jacco van Mersbergen, directeur Stichting Move: 'We creëren een win-winsituatie voor kinderen, studenten en de buurt. Kinderen ontdekken wat ze kunnen bereiken met een goed idee, met de inzet van hun eigen talenten én door de juiste mensen om zich heen te verzamelen. De studenten doen meer dan vrijwilligerswerk alleen: ze

ontwikkelen vaardigheden, krijgen training in projectmanagement en didactiek. En de buurt is blij met de vernieuwende activiteiten.'

Wat kinderen willen

Een grote achtbaan in de wijk, een groter zwembad. Jacco: 'Niet alle wensen van de kinderen zijn realiseerbaar. De studenten laten de kinderen zien wat kan, hoe je belangrijke partijen meekrijgt en hoe je zorgt voor financiering.' Naast wensen voor een grote achtbaan ziet Jacco ook hele andere ideeën langskomen. 'Ik merk elke

keer weer dat kinderen tussen de 10 en 13 jaar feilloos aanvoelen wat er in de samenleving speelt. De actualiteit van eenzaamheid onder ouderen en vluchtelingen zie je terug in de ideeën van kinderen.'

Naamsbekendheid

Vorig jaar schreef Stichting Move zich in voor de Meer dan handen vrijwilligersprijzen. Jacco: 'Erkenning en naamsbekendheid waren de redenen om mee te doen met de prijs. Het is fijn om erkenning te krijgen voor het werk wat je doet. Erkenning is vooral belangrijk voor de studenten. Zonder deze studenten heeft Move geen projecten. We laten zien dat studenten tot meer in staat zijn dan alleen hangen in de kroeg. Met het meedoen aan deze prijs hebben we ook onze naamsbekendheid vergroot.' Jacco voegt er lachend aan toe: 'En het is natuurlijk erg leuk om mee te doen aan een wedstrijd.'

En de winnaar is....

Stichting Move won in de categorie landelijke vrijwilligersorganisatie de juryprijs van €5.000. Met het geld hebben ze veel projecten een extra boost gegeven. Het winnen van de prijs helpt Stichting Move ook bij een fondsenaanvraag. Jacco: 'Bij het aanvragen is het fijn dat we deze prijs kunnen noemen. Een deskundige jury heeft tenslotte erg positief geoordeeld over onze organisatie.' Het meedoen aan de prijs gaf ook een andere boost. 'De vragen die ons werden gesteld bij de inschrijving waren een reality-check voor onze organisatie. We werden ons bewust van hoe we het vrijwilligersbeleid organiseren bij Move. Het zet je aan het denken en het geeft nieuwe ideeën.'

Inschrijving gestart!

Wilt u ook kans maken op € 5.000,- voor uw vrijwilligersorganisatie of -project?

Schrijf u in vóór 23 september 2016 op de website: vrijwilligersprijzen.nl

Liever een warm bad dan uit de kast

Biculturele LHBT's willen lang niet altijd uit de kast komen. Dat is de kernboodschap in de training van Movisie. Hanneke Felten van Movisie: 'Dwing ze niet tot een coming-out maar ondersteun hen om een steunend netwerk op te bouwen.'

De trainingen van Movisie over biculturele LHBT's zijn snel vol. Blijkbaar kampen veel vrijwilligersorganisaties met de vraag: hoe zorg je dat biculturele LHBT's zich thuisvoelen bij jouw organisatie? Voorzitter Kris Lammers van Stichting Outway, landelijke organisatie voor homoseksuele jongeren, volgde de training dit voorjaar. Nuttig? 'Jazeker! Het is voor ons lastig om biculturele LHBT-jongeren te bereiken. Wij organiseren elke zomer jongerenkampen maar daar komen zelden biculturele jongeren op af. Daarom heb ik meegedaan aan deze training. Ik wil weten hoe wij ze kunnen bereiken.'

Allah

Fatih (21) vertelde tijdens de training hoe het is om als islamitische jongere te ontdekken dat je homo bent. 'Ik zat alleen op mijn kamer en wist niet wat ik ermee moest. Er zijn veel meer jongeren zoals ik. Jongeren die huilend in slaap vallen. Ik wilde genezen, maar hoe vaak ik ook bad, het lukte niet. Ik haatte alle homo's omdat ik mezelf haatte. Ik haatte Allah die me niet wilde genezen. Ik besloot het geloof even aan de kant te zetten en me eerst op mijzelf te richten: wie ben ik, wat wil ik? Toen ik 17 was, kwam ik voor het eerst uit de kast bij mijn beste vrienden. Toen mijn ouders het hoorden, was er geschreeuw, ongeloof, onbegrip en ruzie. Ik moest met mijn ouders

langs de imam, huisarts en psycholoog. Genezen voordat het te laat was.'

Buddy's

Voor Kris was het verhaal van Fatih het beste moment van de training. Daarnaast was de informatie nuttig: 'Natuurlijk weet ik dat het lastig is om uit de kast te komen als je uit een gelovig gezin komt. Dat speelt bij autochtone jongeren net zo goed. Maar ik heb nooit eerder gedacht over zoiets als eerwraak. Dat is belangrijke informatie voor onze buddy's die jongeren begeleiden. Ik heb in de training geleerd dat je vooral niet moet aandringen op een coming-out.'

Terras

Trainer Hanneke Felten van Movisie knikt: 'Als je iets organiseert, hou dan rekening met de culturele component. Wees je ervan bewust dat het voor veel biculturele LHBT's niet vanzelfsprekend is om uit de kast te komen. Dus: organiseer je een meeting, spreek dan niet gezellig op een terras af. Hiermee kun je biculturele LHBT's in een lastig parket brengen. Stel dat ze iemand tegenkomen die vraagt met wat voor groep ze op het terras zitten? Daarbij zijn er nog steeds veel meiden die überhaupt niet naar een terras of kroeg mogen van hun ouders. Voor hen werp je dan een enorme drempel op.'

Coming-in

Dus hoe kun je als vrijwilligersorganisatie biculturele LHBT's binnenhalen? Hanneke: 'Organiseer het op een manier waar deze groep jongeren zich prettig bij voelt. We weten dat bij iemand thuis eten, samen kletsen en samen koken, een goede, veilige formule is. Coming-in is veel belangrijker dan coming-out. Het gaat erom dat je deze jongeren helpt om een veilig netwerk op te bouwen. Zodat ze landen in een warm bad in plaats van dat je ze vraagt om de kastdeur open te doen.'

Meer informatie: Hanneke Felten
(h.felten@movisie.nl of 06 55 44 06 54).

Wanneer weer een training?

Op 12 juli 2016 organiseert Movisie weer een training over biculturele LHBT's. De training is gratis en speciaal voor vrijwilligers van LHBT-organisaties, hulpdiensten en maatsjesprojecten. Aanmelden via movisie.nl. Op 23 augustus 2016 is er een speciale training over biculturele LHBT's voor migranten- en vluchtelingenorganisaties. De trainingen vinden plaats in het kader van het project 'Coming In' dat wordt uitgevoerd met o.a. COC Nederland en Rutgers en gefinancierd door het ministerie van OCW.

Allemaal duizendpoten

Het Sociaal Team Ermelo laat er geen gras over groeien. Als een inwoner van Ermelo aanklopt met problemen, staan er binnen no time twee professionals op de stoep. Als mensen het spreekuur niet kunnen vinden, trekt het team zelf het dorp in. Professionele ruimte benutten, heet dit in vaktermen. Marijke Timmer en Mireille Heemskerk vertellen hoe zij dit doen.

Nieuwe ondernemers

'We zien onszelf als ondernemende professionals, allemaal duizendpoten. We zitten met acht vrouwen en een man in het Sociaal Team Ermelo. We vertrouwen elkaar, we weten precies wat we aan elkaar hebben. We werken in duo's. Als iemand zich meldt met meerdere problemen, gaan we er meteen op af.'

Kwestie van klikken?

'Kwestie van investeren en kwestie van chemie. We zijn in maart 2015 bij elkaar gezet. We kenden elkaar amper. We hebben een intensief kennismakingstraject doorlopen. Elke donderdag van 9 tot 12 om de tafel. Zo hebben we elkaar als persoon en als professional leren kennen. We hebben onwijs veel van elkaar geleerd.'

Gemeente Ermelo

'De gemeente Ermelo geeft ons veel vrijheid en die ruimte nemen we ook. We wilden een eigen telefoonnummer, een voicemail, een banner, folders. Dat is gelukt. Hoe? Blijven herhalen wat wij belangrijk vinden en steeds navragen hoe het ermee staat.'

Reclame maken

'Het kost tijd om bekend te raken bij inwoners. De spreekuren in de wijken lopen nog niet storm. Dus gaan we elke twee maanden op vrijdag de wijken in om te flyeren. Dan zie je de maandag erna ineens mensen op het spreekuur.'

Anders werken

'In het begin hadden we een mooi rooster waar de huisbezoeken per duo op ingepland

konden worden. Dat werkte niet, het was gedacht vanuit systemen en niet vanuit mensen. Daar zijn we dus mee gestopt. Nu worden de duo's per casus gevormd.'

Slimme oplossingen

'Er lopen hier in Ermelo veel Wajongers. Twee teamleden zijn met een participatiecoach en een groepje jongeren langs lokale bedrijven gegaan. Ze hebben gekeken hoe zo'n bedrijf eruit ziet. Vier van deze jongeren hebben dankzij die ronde een participatieplek gevonden.'

Tijdschrijven

'We hebben de vrijheid gekregen van de gemeente om zelf een registratiesysteem te ontwikkelen. Ons systeem is eenvoudig en kost minder tijd om in te vullen. We registreren alleen de belangrijke gegevens zoals naam en adres en de rapportage. Geen verantwoording van tijd dus.'

Populair team

'Er zijn veel partijen die willen aansluiten bij ons team. De gemeente beslist hierover. We hebben een netwerkbijeenkomst georganiseerd. Daar kwam tachtig man op af. We missen ggz-expertise in ons team. Dat is nog niet geregeld. Via casussen laten we het managementteam zien dat dit belangrijk is. Zolang er niemand toegevoegd kan worden, zoeken we directe samenwerking met de ggz.'

Gedoe onderling

'Natuurlijk is er wel eens gedoe. De één krijgt meer tijd vanuit de moederorganisatie dan de ander. Sommige teamleden hebben zo'n werkdruk dat ze het Sociaal Team er nauwelijks bij kunnen doen.'

Over een jaar

'Hopelijk zijn we over een jaar zo bekend bij bewoners en professionals dat we een centraal loket zijn. Maar of dat lukt, hangt af van geldstromen en werkprocessen binnen de diverse organisaties.'

Meer informatie: Maryse den Hollander
(m.denhollander@movisie.nl of
030 789 21 24).

▼ Marijke Timmer is wijkverpleegkundige (l) en Mireille Heemskerk (r) is sociaal werker in het Sociaal Team Ermelo

Eerste analyse van de decentralisaties

In de bundel 'Hoe de verzorgingsstaat verbouwd wordt' maken wetenschappers en journalisten voor het eerst de balans op van ruim een jaar decentralisaties. Krijgt de lokale verzorgingsstaat al vorm?

In 2015 begon een ingrijpende verbouwing van de verzorgingsstaat. Gemeenten werden verantwoordelijk voor de nieuwe Jeugdwet, de Participatiewet en de Wmo. Met als gevolg: ingrijpende veranderingen voor jongeren in de jeugdzorg, ouderen met zorg, werknemers van sociale werkplaatsen, mensen met een uitkering en degenen die een traplift of huishoudelijke zorg nodig hebben. Gemeenten moesten het daarbij ook nog eens met 20 procent minder budget doen.

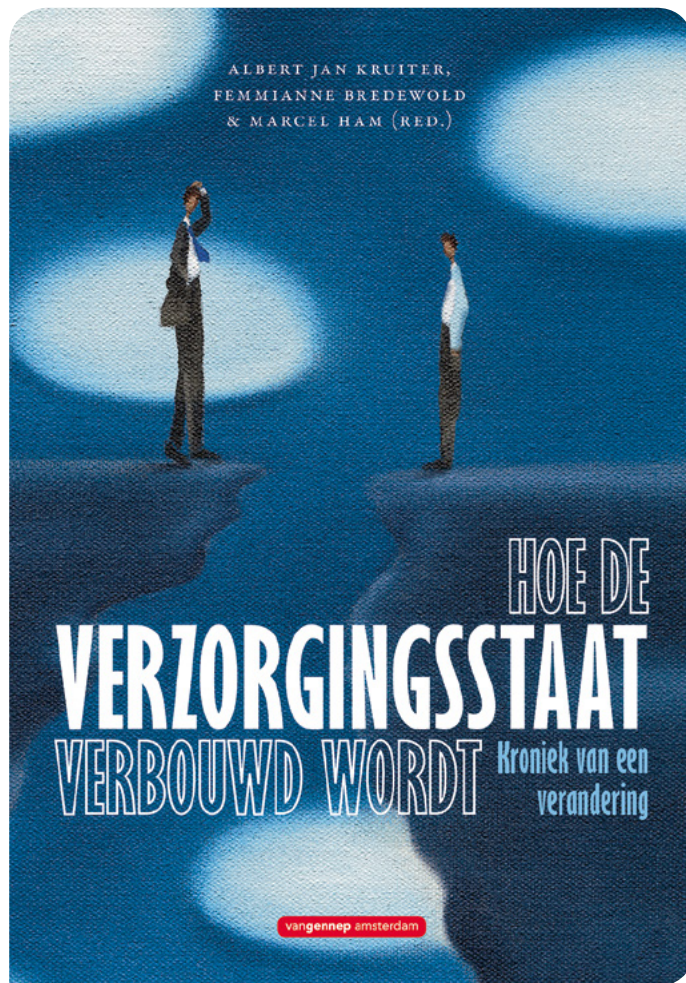
Hoe kreeg die verbouwing vorm? Een keur van wetenschappers en journalisten heeft de nieuwe situatie scherp in beeld gebracht, door professionals en burgers te volgen en te bevragen. Voor het eerst is daarmee een balans van de decentralisaties opgemaakt. Zijn zelfredzaamheid, uitgaan van eigen kracht, maatwerk, nabijheid en participatie haalbare doelstellingen?

Er is en wordt volop gebouwd aan het nieuwe gebouw. En met wijkteams hebben veel gemeenten de fundamenteen gelegd, zo is het beeld. Maar er klinken ook veel bezweringszinnen zonder dat de bedoeling duidelijk wordt. Want hoe doe je dat: mensen 'in hun kracht zetten'? En wat is eigenlijk zelfredzaamheid? En hoe regel je maatwerk? Wat is het idee achter modieuze kreten over professionals die 'leef moeten hebben', 'op hun handen leren zitten' of zichzelf slechts als 'passant' moeten beschouwen?

Weet je wel wat voor burens ik heb? Daar kun je niks aan vragen hoor

Neem het voorbeeld van de wijkverpleegkundige die van een hulpbehoevende oudere te horen krijgt dat die er niets voor voelt een beroep te doen op zijn bejaarde burens of familie. 'Weet je wel wat voor burens ik heb? Daar kun je niks aan vragen hoor!' Want dat gebeurt aan de lopende band. Zoals een hulpverlener het verwoordt: 'Het eigen netwerk van mensen is niet het gouden ei, het is zo sterk als de zwakste schakel.' Een laaiend enthousiast herhalen van de schoonheid van eigen kracht is dan niet genoeg. Dat vergt een beter doordacht verhaal en beter gereedschap.

Wat opvalt in de verhalen die de wetenschappers en journalisten verzamelden, is dat de vraag naar de bedoeling nauwelijks wordt gesteld. En dat is cruciaal voor het laten slagen van de decentralisaties. Hoe willen we solidariteit vormgeven in Amsterdam of Drachten? En met wie willen we solidair zijn? En welk vangnet vinden we daarbij horen en wat moet de bodem van bestaan zijn? Preciezer gaat het erom hoe we omgaan met mensen met een beperking, drop-outs, of in jargon: multiprobleemgezinnen. Accepteren we dat niet iedereen zelfredzaam is?

'Hoe de verzorgingsstaat verbouwd wordt. Kroniek van een verandering', onder redactie van Albert Jan Kruijer, Femmianne Bredewold en Marcel Ham is uitgegeven bij Van Gennep. Bestellen kan via movisie.nl/publicaties

Meer informatie: Marcel Ham (m.ham@movisie.nl of 030 789 2160)

Adempauze voor de mantelzorger

Uit onderzoek blijkt dat tenminste 480.000 mantelzorgers een on vervulde behoefte hebben aan (meer) respijtzorg. Dit kan te maken hebben met een gebrek aan kennis over de voorzieningen. Of met cultuur: plattelandsbewoners maken relatief minder gebruik van zorgvoorzieningen dan stedelingen. Hoe kun je als gemeente of aanbieder het effect van respijtzorg vergroten?

Overbrug de kloof tussen behoefte en gebruik

Dit begint bij het verkennen van de oorzaken van die kloof. Onderzoek waarom mantelzorgers geen gebruikmaken van respijtzorg. Het kan zijn dat bestaande voorzieningen niet goed passen bij de zorgvrager of dat er weerstand in de familie is. Met als mogelijke conclusie dat er meer variatie nodig is in het respijtzorgaanbod of dat zorgverleners eerder en vaker over respijtzorg moeten vertellen.

Maak onderscheid tussen gebruik en effect

Gebruik maken van respijtzorg staat niet gelijk aan het ervaren van een adempauze. Het SCP becijferde dat van alle mantelzorgers in 2014 ongeveer vier procent van de dagopvang gebruik maakt én meer behoefte heeft aan respijtzorg. Zij ervoeren te weinig respijteffect. Dat kan komen door ontevredenheid over de kwaliteit van de respijtzorg. Of door de invulling van de respijttijd: wie in

de vrijgekomen tijd haastig achterstallige klussen afwerkt, komt weinig aan uitrusten toe. Verhoog het effect van respijtzorggebruik door oorzaken uit te lichten en er op in te spelen. De mantelzorger kan bijvoorbeeld beter ondersteund worden bij het combineren van respijtzorgvoorzieningen.

Meer weten?

De hernieuwde Piramide respijtzorg staat beschreven in de publicatie 'Wat geeft een adempauze aan de mantelzorger? Een onderzoek naar werkzame elementen bij respijtzorg'. U vindt in deze publicatie de weerslag van een literatuurstudie naar respijtzorg en een praktijkonderzoek naar Vrijwillige Respijtzorg Thuis, één van de vormen van respijtzorg. Download de publicatie op movisie.nl/publicaties.

Voor informatie en advies op maat: Wilco Kruijswijk
(w.kruijswijk@movisie.nl of 030 789 20 87).

In vijf stappen naar een effectief

Stap 1

Breng vraag & aanbod in kaart

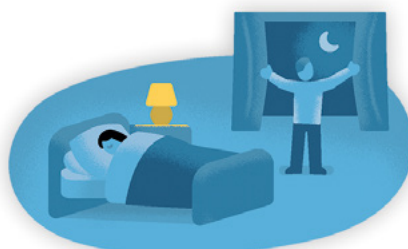
Onderzoek welke mantelzorgers er in de gemeente wonen, voor wie zij zorgen, welke behoefte aan respijtzorg zij precies hebben en welk aanbod er is. Benut bronnen als het SCP, de GGD, waarstaatjegemeente.nl (VNG) en ga in gesprek met mantelzorgers en aanbieders.

Stap 2

Analyseer de blinde vlekken

Analyseer wat er nog meer nodig is om te voorzien in de vraag naar respijtzorg. Wat zijn blinde vlekken? Wie kan het aanbod niet vinden of gebruiken? Welk aanbod ontbreekt? Nodig in deze stap mantelzorgers, aanbieders en anderen uit om mee te denken over betere oplossingen.

Stap 3

Maak een (beleids)plan

Formuleer een plan van aanpak voor effectieve respijtzorg. Vertrek vanuit een duidelijke visie op informele zorg. Formuleer doelen en doelgroepen en bepaal speerpunten op basis van de match tussen vraag en aanbod. Stel ook netwerk- en communicatiedoelen vast. Bepaal hoe u resultaten gaat meten.

respijtzorgbeleid in uw gemeente

Stap 4 Uitvoering & regie

Maak concrete afspraken met aanbieders, ook over het meten van de gewenste resultaten. Informeer inwoners over respijtzorg, zorg dat eerstelijns zorgprofessionals en anderen die een behoefte aan respijtzorg kunnen signaleren, de juiste informatie hebben over het aanbod.

Stap 5 Evaluatie & monitoring

De evaluatie van het respijtbeleid maakt deel uit van de evaluatie van het bredere mantelzorgbeleid. Benut de vrije ruimte van de gezondheidsmonitor voor vragen over mantelzorg. Ook de informatie die zorgaanbieders verzamelen, bijvoorbeeld het verplichte klanttevredenheidsonderzoek, kunt u gebruiken. Of neem vragen op over respijtzorg in het cliëntervaringsonderzoek (Wmo en Jeugdwet). Haal verhalen van zorgvragers, mantelzorgers en professionals op, ook tussentijds.

Meer weten?

Download de publicatie 'Effectieve respijtzorg: stappenplan voor gemeenten'. U vindt in deze publicatie concrete adviezen over hoe u als gemeente met respijtbeleid aan de slag kunt, samen met cliënten, mantelzorgers en samenwerkingspartners. Ga naar movisie.nl/publicaties.

Meer informatie en advies

op maat: Roos Scherpenzeel
(r.scherpenzeel@movisie.nl of 030 789 20 65).

HOE HOUD IK ONZE RELATIE GEZOND EN VEILIG?

Een relatie van een stel in de wijk lijkt wat scheurtjes te vertonen. Hoe ga je hier als professional mee om? Hoe voorkom je dat een relatie omslaat in ongezond en onveilig? Uiteraard is een stel zelf verantwoordelijk, maar een professional kan zeker bijdragen aan preventie met behulp van dit boekje. De inhoud: Een krasbare relatietest met uitslag. Een afscheurbare kalender met ideeën om in de relatie te investeren. Tips om het samen leuk te houden.

VRIJWILLIGE INZET IS DE BASIS

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de ondersteuning van vrijwillige inzet. Dat gaat niet altijd vanzelf. Gemeenten kunnen op vier fronten bijdragen aan het versterken van vrijwillige inzet: makelen, ondersteunen, stimuleren en continueren. Maar hoe zet u deze instrumenten optimaal in? In de folder 'Vrijwillige inzet is de basis' staat een korte uitleg, tips en voorbeelden. Hiermee kunt u een snelle start maken met de optimale ondersteuning van het vrijwilligerswerk.

KLIK VOOR HULP

In dit onderzoek staat de evaluatie van Klikvoorhulp centraal. Bij deze interventie in het maatschappelijk werk kunnen mensen via e-mail of chat een hulpvraag stellen. Welke vragen zijn dat, hoe verloopt het online hulpverleningsproces, wat is de rolverdeling tussen hulpvrager en hulpverlener? Onderzocht is hoe je zelfredzaamheid van de hulpvrager stimuleert. Een belangrijke conclusie: de interventie is inderdaad in staat om zelfredzaamheid te bevorderen, maar hulpverleners maken hier nog onvoldoende gebruik van.

NAAR HET HART VAN EMPOWERMENT

Empowerment blijft de belofte, maar wat is het eigenlijk? Tegenwoordig wordt het in toenemende mate omschreven als strategie voor individuele zelfredzaamheid en zelfmanagement. Oorspronkelijk heeft empowerment echter een collectieve en maatschappijkritische betekenis die gaandeweg lijkt te zijn vervaagd. In deze publicatie wordt een verbinding gelegd tussen beide opvattingen. Uitkomst is dat empowerment gaat over het overwinnen van maatschappelijke en persoonlijke barrières, over individuen en collectieven, over kracht en kwetsbaarheid, over strijd en acceptatie, over zelfstandigheid en zorg.

MEEDOEN MET THUISAFGEHAALD.NL IS KINDERSPEL...

Trainingen en bijeenkomsten

In veilige handen

Startdatum: 20 september 2016, € 650,-

In deze tweedaagse training leert u anderen te trainen in sociale veiligheid in organisaties en verenigingen. U leert meer over de preventieve maatregelen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag met minderjarigen en kunt die overbrengen aan anderen.

Doel en resultaat

Na deze training kunt u:

- besturen adviseren bij de invoering van preventieve maatregelen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- voorlichtingsavonden geven aan vrijwilligers(-organisaties);
- ouders informeren en voorlichten;
- handelend optreden optreden bij incidenten.

Voor wie?

Ondersteuners in vrijwilligerswerk die werkzaam zijn bij vrijwilligersorganisaties en bij lokale en regionale steunpunten voor het vrijwilligerswerk.

Kijk voor meer informatie en aanmelden op movisie.nl/trainingen.

in veilige handen

Minicursus: ondersteun de participatiedoelen van je cliënt met het Participatiewiel

Hoe ondersteunt en versterkt u als sociale professional de participatie van uw cliënt? Deze gratis online minicursus helpt u hierbij. Movisie ontwikkelde deze cursus met het Participatiewiel als uitgangspunt. In 20 minuten behaalt u resultaat met een persoonlijk actieplan.

Deelname is gratis.

Aanmelden: movisieacademie.nl

Vierdaags VNG Leertraject: Het Gesprek

Startdatum: 29 september 2016, € 1.495,-

In dit leertraject verdiept u uw kennis en vaardigheden voor het voeren van 'het gesprek' met inwoners in uw gemeente die een beroep doen op de Wmo. Deelname aan dit leertraject biedt u als Wmo-gespreksvoerder onder andere:

- actuele informatie over de Wmo en de formele kanten van het gesprek;
- handvatten om te werken aan zelfredzaamheid, het aanspreken van eigen kracht en netwerken;
- vaardigheden om met inwoners in gesprek te gaan over hun vraag en beperking en samen naar de best mogelijke oplossing te zoeken;
- kennis over diverse beperkingen en voorzieningen gericht op bevordering van zelfredzaamheid en participatie.

Kijk voor meer informatie op: movisie.nl/agenda/leertraject

Basistraining Werken met het Vlaggensysteem

30 augustus 2016, € 500,-

Hoe reageert u op seksueel gedrag van kinderen en jongeren? Wat is oké en wat niet? Het Vlaggensysteem is een succesvolle methodiek om seksueel gedrag van kinderen en jongeren te duiden en er adequaat op te reageren.

Doel en resultaat

Na deze eendaagse training kunt u het gedrag van jongeren duiden: u herkent welk gedrag seksueel gezond en seksueel ongezond is. Ook heeft u concrete instrumenten in handen om handelingsverlegenheid te doorbreken en om zaken als seksueel misbruik en jeugdprostitutie (meisjes en jongens) tijdig te signaleren.

Voor wie?

(Professionele) opvoeders, preventiewerkers, docenten, jongerenwerkers, hulpverleners, opsporingsambtenaren en jeugdadvocaten.

Kijk voor meer informatie en aanmelden op movisie.nl/trainingen.

Colofon

© Movisie, Utrecht 2016

Jaargang 10, juni 2016, nummer 27

Eindredactie: Communicatie Movisie, i.s.m. Tekstburo Gort

Teksten: Movisie, Tekstburo Gort en Jan van Dam

Vormgeving: Ontwerpburo Suggestie & Illusie en Hollands Wild (pag 14 en 15)

Cartoon: lokocartoons

Illustraties: 123rf (pag 10); Marc Kolle (pag 12; 36 en 37) en Ontwerpburo Suggestie & Illusie (pag 20)

Fotografie: Hollandse Hoogte/ Jos Lammers (cover); Olaf Kraak (pag 6); Sabine Joosten (pag 8); Dingena Mol (pag 17); Herman Engbers (pag 18); Kees van de Veen (pag 33); Mladen Piculic (pag 4); Movisie (pag 7); Norbert Waalboer (pag 13 en 40); WE CAN Young (pag 14 en 15); 123rf (pag 22); Jan van Dam (pag 25); Peerby (pag 29); Voedselloket Almere (pag 30); Judith van Iken (pag 31); Stichting Move (pag 32); Sociaal Team Ermelo (pag 34)

Overname van (delen van) artikelen is toegestaan met bronvermelding. De afgebeelde personen op de foto's hebben niet altijd een relatie met de tekst.

ISSN: 1876-0422

Movisie

Postbus 19129, 3501 DC Utrecht

Catharijnesingel 47, 3511 GC Utrecht

T 030 789 20 00 · F 030 789 21 11

Volg Movisie op Twitter @movisie

Inhoudelijke vragen: info@movisie.nl

Gratis abonnement op Movisies aanvragen of beëindigen? Ga naar movisie.nl

Per e-mail op de hoogte blijven?

Meld u aan via movisie.nl

Movisie is het landelijke kennisinstituut en adviesbureau voor toepasbare kennis, adviezen en oplossingen bij de aanpak van sociale vraagstukken. We werken aan een samenleving met veerkracht waarin iedereen zijn kwaliteiten en vaardigheden zo goed mogelijk kan ontwikkelen. We doen dit door professionals, gemeenten, cliënten en burgers te ondersteunen, te adviseren én met hen samen te werken.

Onze activiteiten zijn georganiseerd rond vijf actuele thema's: Effectiviteit & Vakmanschap, Actief Burgerschap, Sociale Zorg, Inclusie & Diversiteit en Huiselijk & seksueel geweld.

Meer informatie: movisie.nl

Neem voedingsbodem uitsluiting weg

Het is twee dagen na de aanslagen in Brussel. Alle grote stations in Nederland worden extra bewaakt. Stevig bewapende arrestatieteams scannen reizigers op mogelijke terroristen. Ik sta op het perron te wachten op de trein naar Utrecht. Naast me een jongeman van begin twintig. Hij heeft zijn haren strak geschoren. Hij draagt een versleten spijkerbroek, een zwart leren jack en een rugzak. Een doodnormale jongen. Waarschijnlijk onderweg naar school of werk.

Twee zwaarbewapende leden van het arrestatieteam stappen op hem af. Ze willen zijn identiteitsbewijs zien. Hij toont het met tegenzin. Hij vraagt waarom hij het moet laten zien. De bewapende heren beantwoorden zijn vraag niet. 'Waarom ben ik verdacht? Waarom controleren jullie mij en niet anderen die hier ook staan?' Geen antwoord. Ik hoor een agent zeggen: 'Opdonderen.' Dat is olie op het vuur. De jongen wordt woest en begint heel hard te praten. 'Wat heb ik gedaan dat jullie MIJ verdacht vinden? Is het omdat ik zwart haar heb? Is het omdat ik een kleurtje heb? WAAROM IK?' blijft hij schreeuwen.

Een agent zegt op een zachte toon: 'Omdat je op de grond spuugde. Dat vonden wij verdacht.' De jongen wordt feller: 'Op de grond spugen mag! Dat is geen strafbaar feit.' De agenten krijgen versterking van twee extra leden van het arrestatieteam. Daar staan ze dan. Met zijn vieren. Niemand van hen geeft antwoord. De jongen blijft schreeuwen vanuit de deuropening van de trein. 'Wie denken jullie dat jullie zijn? Ik heb geen strafblad. Ik ben schoon. Mijn vader heeft jullie land van de nazi's bevrijd. Jullie moeten ons dankbaar zijn.' De deuren van de trein sluiten en we bewegen. Hij is nog steeds woest. Hij blijft vloeken en schelden in de gang van de trein. Hij voelt zich gediscrimineerd, beledigd en onrechtvaardig behandeld.

Wat als zo'n doodgewone jongen zich vaker uitgesloten voelt door de samenleving? Zou het kunnen leiden tot vervreemding? Of - in het een extreme geval - tot radicalisering? Zou hij ten prooi kunnen vallen aan de rekrutering van ISIS? We moeten in Nederland veel harder werken om uitsluiting van biculturele jongeren tegen te gaan. Ervaren uitsluiting en discriminatie is een belangrijke voedingsbodem voor radicalisering. Want zo kweken we door ons eigen handelen terroristen op eigen bodem, los van de werving door ISIS. Met het Kennisplatform Integratie en Samenleving spannen we ons in om een samenleving te realiseren waar niemand zich buitengesloten voelt. Een veerkrachtige samenleving waar inclusie het hoofddoel is.

Sahar Noor, Movisie

Kijk op kis.nl voor informatie over het Kennisplatform Integratie & Samenleving, een programma van het Verwey-Jonker Instituut en Movisie.